

ISLAMSKA ZAJEDNICA
U BOSNI I HERCEGOVINI
SABOR

PROGRAM RADA

KANDIDAT ZA REISUL-ULEMU

NEDŽAD GRABUS

(2026–2033)

Sarajevo, 2026.

• 2033.

• 2026.

○ 1882.

SADRŽAJ

BIOGRAFSKA BILJEŠKA	9
1. ISLAMSKA ZAJEDNICA: NAJVEĆI IDŽTIHAD	27
Od Medine do Bosne: Kontinuitet organizirane muslimanske zajednice	29
Čija je Islamska zajednica?	30
Murasela: Akajdsko i institucionalno jamstvo autoriteta i jedinstva	32
Izazovi savremenog doba i potreba za očuvanjem institucionalne stabilnosti	34
2. UVOD	39
NAČELA DJELOVANJA	45
3. PRIORITETI	49
4. MISIJA, RESURSI I STRATEŠKI PRAVCI DJELOVANJA	55
4.1. Misija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini	55
4.2. Resursi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini	56
4.3. Informacioni sistem Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (ISIZ)	58

5. UPRAVLJANJE, RUKOVOĐENJE I INSTITUCIONALNO USTROJSTVO 63

5.1. Sabor	63
5.2. Reisul-ulema	64
5.3. Vijeće muftija	65
5.4. Rijaset	67
5.5. Ustavni sud	69
5.6. Mešihati	70
5.7. Muftijstva	70
5.8. Medžlisi	72
5.9. Džemati	73
5.10. Vakufi	75

6. ODGOJ, PORODICA I VJERSKI ŽIVOT 79

6.1. Imamski poziv	79
6.2. Predškolske ustanove	81
6.3. Mekteb	82
6.4. Vjeronauka	83
6.5. Mreža mladih	85
6.6. Odjel za brak i porodicu	86

7. OBRAZOVANJE, NAUKA I RAZVOJ KADROVA	91
7.1. Medrese	91
7.2. Fakulteti	92
7.3. Islamski univerzitet	93
7.4. Sistem stručnog i visokog obrazovanja imama	94
7.5. Institut za društvena i religijska istraživanja	95
7.6. JU Specijalna biblioteka „Behram-beg“ u Tuzli	95
7.7. Centar za obuku i kadrove	96
8. DOMOVINA, DOMOVINSKE ZEMLJE, DIJASPORA I VANJSKI POSLOVI	101
8.1. Veza domovine i dijaspare	101
8.2. Vanjski poslovi	103
9. IBADETSKE, SOCIJALNE I HUMANITARNE DJELATNOSTI	109
9.1. Socijalni programi, povratnički džemati i imami	109
9.2. Ured za zekat	110
9.3. Ured za hadž i umru	111
9.4. Odjel za kurbane	112

10. KULTURA, TRADICIJA I INSTITUCIONALNO PAMĆENJE	117
10.1. Kulturno naslijeđe	117
10.2. Gazi Husrev-begova biblioteka	118
10.3. Arhiv Islamske zajednice	119
10.4. Tezkiretnama	120
10.5. Muzej islamske kulture i umjetnosti	120
10.6. Registriranje materijalnih i nematerijalnih dobara u vlasništvu Islamske zajednice	121
11. KOMUNIKACIJE, JAVNOST I IZDAVAČKA DJELATNOST	125
11.1. Media centar	125
11.2. Izdavačka djelatnost	126
11.3. Odnosi s javnošću	127
12. USTANOVE, AGENCIJE I PROGRAMI OD POSEBNOG ZNAČAJA	131
12.1. Udruženje ilmijje	131
12.2. Tarikatski centar	132
12.3. Agencija za certificiranje halal kvalitete	133
12.4. Centar za rehabilitaciju ovisnika o psihoaktivnim supstancama (CROPS)	134
12.5. Komisija za slobodu vjere	134
12.6. Mreža studentskih udruženja	135

„I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati i tražiti da se čini dobro, a od zla odvrćati – oni će šta žele postići.“ (Alu Imran, 104)

„Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj...“ (En-Nahl, 125)

„O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, na granicama bdijte i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite!“ (Alu Imran, 200)

„I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude protiv vas svjedok.“ (El-Bekare, 143)

„Taj narod je bio i nestao; njega čeka ono što je zaslužio, i vas će čekati ono što ćete zaslužiti, i vi nećete biti pitani za ono što su oni radili.“ (El-Bekare, 134)

BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Nedžad Grabus

Nedžad Grabus je rođen 1968. godine. Gazi Husrev-begovu medresu je završio 1987. godine. Na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu je diplomirao 1994. godine. Magistrirao je iz oblasti akaida 2001. godine, a doktorirao 2008. godine. Uporedo s postdiplomskim studijem na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu, položio je sve ispite na postdiplomskom studiju na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, na Odsjeku za filozofiju u periodu od 1995–1999.

Od novembra 1994. do marta 1996. godine je radio u Vjersko-prosvjetnoj službi Rijasetu Islamske zajednice u BiH. Od 1996. do 2006. je radio na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu. U zvanje redovnog profesora je izabran na osnovu Odluke Senata Univerziteta u Sarajevu 28.04.2021. godine. Njegovo

akademsko polje je akaid. Predavao je na Teološkom fakultetu Univerziteta u Ljubljani. Bio je gostujući predavač na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beču. Bio je mentor studentima na do-diplomskom studiju, postdiplomskom i doktorskom studiju. Trenutno je mentor trojici doktoranata na Fakultetu islamskih nauka. Učestvovao je u komisijama za odbranu magistarskih i doktorskih radova na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu, Islamskom pedagoškom fakultetu Univerziteta u Bihaću, Teološkom fakultetu Univerziteta u Ljubljani i Filozofskom fakultetu Univerziteta u Zagrebu.

Obnašao je dužnost muftije ljubljanskog i predsjednika Me-šihata IZ u Sloveniji od 2006. do 2021. godine. Od 15.09.2021. obnaša dužnost muftije sarajevskog. Saradnik je islamskih in-formativnih novina Preporod. Bio je saradnik Radija Bosne i Hercegovine i Televizije Sarajevo. Član je više redakcija časopisa i znanstvenih organizacija u Bosni i Hercegovini i svijetu.

Najvažniji projekt koji je vodio u periodu od 2008–2020. jeste izgradnja Muslimanskog kulturnog centra u Ljubljani. Bio je odgovorna osoba – od izbora lokacije, kupovine zemljišta, izbora idejnog projekta na međunarodnom natječaju u suor-ganizaciji Islamske zajednice u Sloveniji i Općine Ljubljana do konačnog završetka izgradnje, dobijanja upotrebnih dozvola i početka upotrebe džamije 07.02.2020.

Objavio je značajan broj knjiga, znanstvenih radova, prijevoda knjiga i akademskih članaka, prikaza knjiga, recenzija i analiza u referentnim domaćim i međunarodnim časopisi-ma. Njegovi intervjui objavljujani su u relevantnim medijskim

kućama na bosanskom, slovenskom, arapskom, njemačkom, turskom i engleskom jeziku.

Učestvovao je na akademskim konferencijama i na javnim raspravama i forumima na kojima se razgovaralo o pitanjima religije, obrazovanja, kulture, dijaloga, međureligijskog dijaloga, religijske diplomatije i sl.

Često je hatib u različitim džamijama, gost na tribinama, vazovima, edukativnim programima, itd.

IZBOR VAŽNIH PROJEKATA:

Projekti, aktivnosti i institucionalni angažman

1. Zajedno s g. Rifatom Fetićem vodio je projekt Rijasetu IZ za uspostavljanje Vojnog muftijstva 1999. godine.
2. Bio je predsjednik Komisije Sabora IZ u BiH za izradu elaborata o potrebi osnivanja Radija Islamske zajednice 2004. godine.
3. Potpisivanje Ugovora s Vladom Republike Slovenije o pravnom položaju Islamske zajednice u Sloveniji 2007. godine.
4. Od 2008. do 2009. godine realiziran je projekt „Bošnjaci među nama – obrazovanje za suživot kultura“. Projekt je Ministarstvo za kulturu Republike Slovenije ocijenilo kao primjer dobre prakse. Podaci o tome mogu se pronaći na web-stranici: <http://www.eu-skladi.si/skladi/primeri-dobrih-praks/op-ropi/projekt-bosnjaki-med-nami-2013-usposabljanje-za-sozitie-kultur-2007-2013> (pristupljeno 11.2.2015)
5. Od 2010. do 2011. godine realiziran je projekt „Umjetnost multikulturalnosti – obrazovanje pripadnika manjinskih zajednica na području filma i fotografije“.
6. Od 2011. do 2012. godine realiziran je projekt „Vizualne komunikacije multikulture – s vještinom grafičnoga oblikovanja i projektnog komuniciranja do višeg nivoa zaposlenosti pripadnika novih narodnih zajednica“.
7. Od 2006. do 2018. godine radio je na administrativnom i pravnom uređenju IZ u Sloveniji.
8. Godine 2007. izvršena je promjena nadgrobnih križeva na vojnom groblju u Logu pod Mangartom na mezarima muslimana Bošnjaka i postavljanje odgovarajućih bašluka – nišana.

9. Bio je član tima za postavljanje spomenika vojnicima iz Bosne i Hercegovine koji su izgubili živote u Prvom svjetskom ratu na vojnom groblju u Logu pod Mangartom.
10. Od 2006. do 2020. godine organizirao je, vodio i okončao projekt Muslimanskog kulturnog centra u Ljubljani.
11. Od 2006. do 2020. godine radio je na kupovini vakufskih objekata u Vnanjim Goricama, općini Brezovica, Jesenica-ma, Kranju, Sežani, Novoj Gorici, Ajdovščini, Kopru, Izoli, Velenju i Mariboru.
12. Od 2024. do 2026. godine radio je na kupovini i renoviranju prvog vakufskog objekta u vlasništvu Muftijstva sara-jevskog.
13. Od 2024. do 2026. godine radio je na upisu Hatma-dove na Karićima na listu nematerijalnog kulturnog naslijeđa Bosne i Hercegovine, u saradnji s Federalnim ministarstvom za kulturu.

Knjige:

1. *Vjera, znanje i spoznaja*, Tugra, Sarajevo, 2014.
2. *Sožitje je naša pot*, Kulturno-obrazovni zavod Averroes, Ljubljana, 2011.
3. *Šejh-Jujino tumačenje temeljnih tema maturidijskog akaida*, Kulturno-obrazovni zavod Averroes, Ljubljana, 2020.
4. *Od „drugoga“ do bližnjega* (eseji o islamu u sekularnoj državi i međureligijskom dijalogu), Kulturno-obrazovni zavod Averroes, Ljubljana, 2020.
5. *Ljubljanske bajramske hutbe*, Kulturno-obrazovni zavod Averroes, Ljubljana, 2020.

6. *Annotated Legal Documents on Islam in Europe, Slovenia*, Brill, 2021.
7. *Islamska zajednica u Sloveniji*, Ljubljanska džamija, sakralni i vakufski objekti, Kulturno-obrazovni zavod Averroes, Ljubljana, 2024.
8. *Food Waste Management, Household, Economic and Religious Perspectives*, Palgrave-Macmillan, 2026. U koautorstvu s prof. dr. Dženanom Kulovićem.

Hrestomatije:

- *Uvod u nauku akaida: hrestomatija tekstova*, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2005.
- *Savremene teološke teme turskih autora*, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2024. U koautorstvu s dr. Samedom Omerdićem.

Bio je urednik više zbornika radova, izbor:

1. *Z dialogom do medsebojnoga poštovanja*, Kulturno-obrazovni zavod Averroes, Ljubljana, 2017. Uredio zajedno s Denisom Strikovićem.
2. *Stoletje Islamske skupnosti na Slovenskem: sto let džamije v Logu pod Mangartom*, Kulturno-obrazovni zavod Averroes, Ljubljana, 2018.
3. *Imamski poziv danas – obrazovni, institucionalni i društveni izazovi*, El-Kalem i Muftijstvo sarajevsko, Sarajevo, 2026.

Bio je urednik *Takvima* za 2026. godinu.

Bio je autor i član redakcije kapitalnog djela *Atlas islamskog svijeta*, ur. Dževad Hodžić, Udruženje ilmije Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2004.

Bio je urednik redakcije religijskog programa BH radija 1, od 2001. do 2005.

Prevodio je i tekstove i knjige, od kojih izdvajamo:

- *Islam*, Fazlur Rahman; prijevod s engleskog jezika, Tugra, Sarajevo, 2005.
- *Imigracija i asimilacija, iskustvo bosanskih muslimana u Čikagu*, Senad Agić; prijevod s engleskog jezika, Fakultet islamskih nauka i El-Kalem, Sarajevo, 2005.

Objavljeni tekstovi u časopisima, zbornicima i dijelovi knjiga:

Objavljeni tekstovi u časopisima, zbornicima i dijelovima knjiga – izbor

- „Svi su vjerovjesnici sačuvani od grijeha“, *Takvim* za 2002. (2001), str. 119–130.
- „El-Bagdadijevo učenje o temeljima imana (islamskoga vjerovanja)“, *Zbornik radova FIN-a*, br. 8 (2002), str. 165–177.
- „Šejh-Jujino tumačenje islamskoga vjerovanja – akaida“, *Hercegovina: Časopis za kulturno i historijsko nasljeđe*, br. 13–14 (2002), str. 85–96.
- „Iskustvo sa školskom vjeronaukom u BiH: kako vlastiti vjeronaučni priručnici prikazuju 'druge' učenicima pluralne sredine“, *Novi Muallim*, god. 4, br. 16 (2003), str. 58–62.
- „Die europäische Erfahrung des Islam in Bosnien-Herzegowina“, *Ost-West: Europäische Perspektiven* 5, br. 1 (2004), str. 85–96.
- „The Image of 'the Other' in Textbooks about Islamic Religious Elementary Education in Bosnia and Herzegovina“, *Teaching for tolerance in Muslim Majority Societies*, Centre for Values Education (in cooperation with the Oslo Coalition on Freedom of Religion or Belief), Istanbul (2007), str. 91–102.
- „Izzivi medverskega dialoga“, *Dialog: 41. Nikodemovi večeri, Zbirka "Teologija za laike"*, br. 33, Ljubljana (2008), str. 63–78.

- „Balićevo razumijevanje teologije – Balić' Verständnis der Theologie“, *Smail Balić: Mislilac evropskog islama, Recht und Religion in Mittel- und Osteuropa*, ur. Potz, Grabus i Stillfried, Wien (2009), str. 144–148.
- „Al-qiyâm al-islâmiyya wa al-huwiyya al-'urubiyya al-thaqâfiyya“, *Maqumat al-amm al-mujtama' fi al-islam*, Kairo (1429/2008), str. 408–413.
- „El-Gazalijevo učenje o spoznaji Uzvišenog Boga“, *Zbornik radova FIN-a*, br. 14 (2010), str. 185–200.
- „Religious education in Slovenia“, *Islamic Textbooks and Curricula in Europe*, ur. Aslan, Frankfurt am Main (2011), str. 217–223.
- „Islamic theology between tradition and challenge of modernity“, *Islam and Christian-Muslim Relations*, 23:3 (2012), Routledge, University of Birmingham, str. 267–277.
- „Islamic Cultural Centers in a Secular Society: Mosque Building in Ljubljana“, *Islamic Education in Secular Societies*, ur. Aslan i Rausch, Peter Lang – Edition, Frankfurt am Main (2013), str. 223–236.
- „Christianity and Islam. A History from Confrontation to Cooperation – A Common Way to the Future“, *Ethica Themen, Institut Fur Religion und Frieden*, ur. Wagnsonner i Bsteh, Wien (2012), str. 33–45.
- „Islam in sekularna družba“, *Z dialogom do medsebojnoga spoštovanja, Sožitje I*, ur. Grabus i Striković, Ljubljana (2012), str. 113–145.
- „Islam in sekularna družba“, *Bogoslovni vestnik*, Glasilo Teološke fakultete v Ljubljani, Ljubljana (2012), str. 533–542.
- „Islam – izzivi in strahovi“, *Sožitje je naša pot*, N. Grabus, Ljubljana (2011), str. 163–173.
- „Poslanik svjetovima“, *Muhammed a.s. u savremenom mišljenju naše uleme*, ur. Dautović, Sarajevo (2014), str. 65–77.

- „Drugost u muslimansko-kršćanskom dijalogu“, *Zbornik radova FIN-a*, br. 20 (2016), str. 77–94.
- „Razumijevanje islama u slobodnom društvu“, *Zbornik radova FIN-a*, br. 23. str. 141–156.
- „Šejh-Jujino tumačenje tema o polaganju računa na Danu suda i Poslanikov, a.s., šefat“, *Zbornik radova FIN-a*, br. 24. str. 143–158.
- „Šejh-Jujino tumačenje učenja o tevhidu-jedinosti Božijoj“, *Novi Muallim*, XXI/82, Udruženje ilmijje, Sarajevo (2020), str. 79–86.
- „Imam u pluralnom društvu“, *Novi Muallim*, XX/78, Udruženje ilmijje, Sarajevo (2019), str. 14–19.
- „Muslimanska vjerska pismenost u pluralnom društvu“, *Novi Muallim*, XXI/83, Udruženje ilmijje, Sarajevo (2020), str. 3–6.
- „Vjera ustrajnosti“, *Takvim*, ur. Mustafa Prljača, El-Kalem, izdavački centar Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo (2020), str. 47–54.
- „Izazovi u visokom obrazovanju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini“, *Obrazovanje kadrova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – zbornik radova*, ur. Ibrahim Begović i Mustafa Prljača, Islamska zajednica u BiH i El-Kalem, Sarajevo (2017), str. 29–38.
- „Imam Ćamil Avdić – život i djelo“, *Zbornik radova – Dani mevluda i zikra 2017*, ur. Ilham Puce, Muftijstvo mostarsko, Mostar (2018), str. 178–181.
- „Challenge of otherness in Muslim-Christian relations“, *Ostkirchliche Studien*, br. 65, Ostkirchliches Institut, Würzburg (2016), str. 19–31.
- „Islamic Experience between the Balkans and the West“, *Islam verstehen – Herausforderung für Europa*, ur. Claudia Schmidt-Hahn, University of Innsbruck (2015), str. 175–184.

- „Die Islamische Gemeinschaft in Slowenien: Geschichte, Organisation, und Verwaltung“, *Ost-West, Europäische Perspektiven*, Heft 2, Renovabis, Freising (2017), str. 124–131.
- „Das Verständnis des Islam in einer freien Gesellschaft“, *Islam und religiöser Pluralismus*, Grundlagen einer dialogischen muslimischen Religionstheologie, *Theologischer Verlag Zürich*, ur. Ernst Fülrlinger und Senad Kusur, Zürich (2019), str. 289–310.
- „Kako razumeti islam v evropski demokratični družbi“, *Stoletje Islamske skupnosti na slovenskem, Sto let džamije v Logu pod Mangartom*, ur. Nedžad Grabus, Ljubljana (2018), str. 372–382.
- „Muslimanski pogled na teološke temelje medverskog dijaloga muslimana i kristjanov“, *Edinost in dialog – Revija za ekumensko teologijo in medverski dialog*, godina 57, br. 1, Univerza u Ljubljani, Teološka fakulteta, Enota u Mariboru, Inštitut Stanka Janežiča za dogmatično, osnovno i ekumensko teologijo te religiologijo i dialog, Maribor (2020), str. 169–180.
- „Poslanec svetovom“, *Tako je govoril poslanec Muhammed, a.s.*, ur. Nevzet Porić, Kulturno-obrazovni zavod Averroes, Ljubljana (2015), str. 7–27.
- „Yüzyıl Bosna-Hersek medreselerinin müfredatı ve rolü“, *100. Yılında imam hatip liseleri sempozyumu*, ur. Recep, Kaymalcan et al., Degeler Egitimi Merkezi, Istanbul (2015), str. 683–692.
- „Religijsko i općeljudsko bratstvo, muslimansko stajalište o trećoj enciklici pape Franje, Fratelli tutti“, *Vrbosniensia*, 26, 2, Sarajevo (2022), str. 333–347.
- „Molitev – osebne in obredne oblike in vsebine v islamskem nauku“, *Edinost in dialog – Revija za ekumensko teologijo in medverski dialog*, 79(2), Maribor (2024), str. 161–178.
- „Zašto mrve plaču“, *Takvim* za 2026. (2025), str. 95–110. (U koautorstvu s prof. dr. Dženanom Kulovićem.)

ČLANCI U DRUGIM PERIODIČNIM PUBLIKACIJAMA – IZBOR

- (rec.) „Kur'an i ideologije XX stoljeća", *Godišnjak BZK Preporod* (2002), str. 278–280. Recenzija knjige *Tumačenja Kur'ana i ideologije XX stoljeća*, priredio Enes Karić, Sarajevo: Bemust, 2002.
- (rec.) „M. M. Dheen Muhammed: Obrazovanje i muslimani Šri Lanke", *Novi Muallim*, god. 4, br. 15 (2003), str. 100–105.
- (rec.) „Dževad Hodžić: Ahlak 1", *Novi Muallim*, god. 4, br. 15 (2003), str. 126–127. Recenzija knjige *Ahlak 1*, Sarajevo: Rijaset Islamske zajednice u BiH, 1423./2003.
- (rec.) „Dževad Hodžić: Ahlak 2", *Novi Muallim*, god. 4, br. 15 (2003), str. 127–128. Recenzija knjige *Ahlak 2*, Sarajevo: Rijaset Islamske zajednice u BiH, 1423./2003.
- (rec.) „Vrijeđajuća provokativnost", *Novi Muallim*, god. 4, br. 16 (2003), str. 126–128. Recenzija knjige Abdulvehaba Medeba, *Zlo-upotreba islama*, prevela Nurija Hadžić, Sarajevo: IMIC – Rabic, 2003.
- Recenzija priručnika za islamsku vjeronauku Ibrahima Malanovića na slovenskom jeziku, *Ilmiha!, osnove islamskega učenja*, Islamska skupnost v Republiki Sloveniji, Ljubljana, 2011.
- Recenzija knjige mr. Mirze Mešića, *Islam iznutra*, Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske „Preporod", Zagreb, 2010.

Recenzent je većeg broja naučnih studija i stručnih publikacija.

MEĐUNARODNI NAUČNI SKUPOVI – IZBOR

Dr. Nedžad Grabus je sudjelovao na brojnim međunarodnim naučnim i stručnim skupovima, konferencijama i forumima, na kojima je izlagao, održavao predavanja i učestvovao u organizaciji. Izdvajamo sljedeće:

1. **Parlament svjetskih religija**, Cape Town, Južna Afrika, decembar 2000. godine.
2. **Naučni skup povodom 350 godina od rođenja Mustafe Ejubovića Šejh Juje i 400 godina predavanja Mesneviye**, Mostar, 29. septembar 2001. godine.
3. **Obrazovni sistem Islamske zajednice u BiH**, u organizaciji Udruženja ilmije BiH i *Novog Muallima*, 4–5. novembar 2001. godine.
4. **Religija u medijima**, u organizaciji BH Radija 1 i Fondacije Konrad Adenauer, Ured u Sarajevu, 20. juni 2002. godine.
5. **Međureligijska konferencija u Berlinu**, juni 2003. godine.
6. **Naučni skup o životu i djelu Ćamila Avdića**, u organizaciji Rijasetu IZ u BiH i ICC Chicago, Sarajevo, 2004. godine.
7. **Smail Balić – mislilac evropskog islama**, Univerzitet u Beču, u organizaciji Austrijske korporacije i Fakulteta islamskih nauka, Sarajevo, novembar 2006. godine.
8. **Temelji stabilnosti porodice u islamskom učenju**, u organizaciji Ministarstva vakufa Egipta, Kairo, 16–19. mart 2008. godine.
9. **Obnova islamskoga mišljenja**, u organizaciji Ministarstva vakufa Egipta, Kairo, mart 2009. godine.
10. **Međunarodna konferencija u Domu Sveti Jožef**, Celje, 19. januar 2010. godine. Održao predavanje na temu „Islam i multikulturalnost“.
11. **Konferencija u organizaciji Ministarstva vakufa Egipta**, 20–27. februar 2010. godine. Sudjelovao na konferenciji na temu „Islamsko pravo u kontekstu slobodnog društva“.
12. **Konferencija u Rijeci**, u organizaciji Bogoslovnog fakulteta, 5. mart 2010. godine. Govorio na temu „Mediji i izvještavanje o islamu“.
13. **Međunarodni skup „S dijalogom do međusobnog poštovanja“**, Ljubljana, 13. maj 2010. godine. Organizirao i sudjelovao na skupu.

- 14. Konferencija u Beču**, u organizaciji Univerziteta u Beču, 11. maj 2011. godine. Sudjelovao na konferenciji na temu „Islamski udžbenici i obrazovanje u Evropi“ i govorio o temi „Religijsko obrazovanje u Sloveniji“.
- 15. Konferencija na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu**, 24. maj 2011. godine. Na engleskom jeziku govorio na temu „Islamska teologija između tradicije i izazova suvremenosti“.
- 16. Strateški forum na Bledu**, 9. septembar 2011. godine. Sudjelovao u raspravi o izazovima suživota u Evropi i govorio na temu „Mirno sudjelovanje u pluralnom društvu“.
- 17. Međunarodna konferencija „Interkulturni dijalog – praktična razmjena; Male evropske države, pripremite se na globalizaciju, izazovi različitosti i sudjelovanje“**, Ljubljana, 30. novembar 2011. godine. Konferencija je održana u Gradskoj općini Ljubljana, u organizaciji Platforme za interkulturnu Evropu, Društva Pozitiva i Općine Ljubljana. Govorio o temi „Islamski kulturni centar u Ljubljani“.
- 18. Konferencija u Bad Bolu**, Štuttgart, 20. januar 2012. godine. Sudjelovao s referatom pod naslovom „Da li će integracija islama promijeniti evropsko zakonodavstvo?“.
- 19. Svečanost povodom 100 godina islama u Austriji**, Klagenfurt, Austrija, 16. juni 2012. godine. Održao govor na svečanosti koju su organizirali Islamska zajednica i Vlada Austrije za područje Koruške.
- 20. Konferencija „Vjere u dijalogu sa suvremenom kulturom“**, Maribor, 30. juni 2012. godine, u organizaciji Teološkog fakulteta i Instituta Stanka Janežiča za ekumensku teologiju i međureligijski dijalog. Održao predavanje.
- 21. Naučni skup u organizaciji Univerzitetske biblioteke u Mariboru**, 25. august 2012. godine. Sudjelovao na skupu i održao govor povodom obilježavanja događaja uništenja sarajevske Vijećnice.

- 22. Konferencija u Kijevu, Ukrajina**, 4–8. oktobar 2012. godine, u organizaciji Univerziteta u Beču. Govorio na temu „Islamsko obrazovanje u sekularnom društvu“.
- 23. Međunarodna konferencija u Zavodu Sv. Stanislava**, Ljubljana, 5–6. decembar 2012. godine. Sudjelovao na konferenciji na temu „Predmet vjeronauke u svijetu danas“.
- 24. Konferencija u Medini, Saudijska Arabija**, 7–16. decembar 2012. godine. Sudjelovao na konferenciji na temu „Sunnet Božijega Poslanika, a.s.“.
- 25. Konferencija o međuvjerskom dijalogu**, Graz, Austrija, 17. juli 2013. godine. Sudjelovao na konferenciji.
- 26. Međunarodna konferencija u Istanbulu**, 22. novembar 2013. godine, u organizaciji Centra za vrijednosne studije, povodom 100. godišnjice osnivanja imam-hatip škola u Turskoj. Izlagao na temu „Plan i program medresa u BiH u 20. stoljeću“.
- 27. Konferencija u Muskatu, Oman**, 6–9. april 2014. godine, u organizaciji Ministarstva za vjerska pitanja i vakufe. Sudjelovao na konferenciji na temu „Islamska sudska praksa, zajednički ljudski interesi“.
- 28. Konferencija u Salzburgu**, 25–26. juli 2014. godine, u organizaciji Evropskog instituta Herbert Batliner, u saradnji sa Salzburškim festivalom. Sudjelovao na konferenciji na temu „Aspekti islamske duhovnosti“.
- 29. Konferencija „O važnosti vakufa“**, Sarajevo, 27. maj 2015. godine, u organizaciji Vakufske direkcije Islamske zajednice u BiH. Učestvovao na konferenciji.
- 30. Međunarodna konferencija u Tetovu**, 15–18. oktobar 2015. godine, u organizaciji Univerziteta u Beču i Univerziteta u Tetovu. Učestvovao na konferenciji na temu „Religija i nasilje“.
- 31. Naučna konferencija u organizaciji Instituta za istočne crkve Univerziteta Würzburg**, Njemačka, 11–13. novembar 2015. godine.

Sudjelovao na konferenciji na temu „Der Islam und die Christen des Ostens“.

- 32. 12. međunarodna konferencija u Dohi**, 15–19. februar 2016. godine. Sudjelovao na konferenciji na temu „Međuvjerski dijalog“.
- 33. Predavanje ambasadorima OSCE-a**, Beč, 10. maj 2016. godine. Održao predavanje na temu „Vjerska sloboda u pluralnom društvu“.
- 34. Konferencija u Salzburgu**, 4–6. septembar 2016. godine. Sudjelovao na konferenciji na temu „Napadnuto je otvoreno društvo“.
- 35. Međunarodna konferencija „Vakufi u državama EU“**, Ljubljana, 15–16. oktobar 2016. godine, u organizaciji Islamske zajednice u Sloveniji i Generalne vakufske direkcije iz Kuvajta. Bio predsjednik Organizacionog odbora i sudjelovao na konferenciji.
- 36. Međuvjerska konferencija u Džakarti**, 30. oktobar – 4. novembar 2016. godine. Sudjelovao na konferenciji na temu „Kultura mira među religijama“.
- 37. Konferencija „Visoko obrazovanje u IZ“**, Sarajevo, 17. novembar 2016. godine, u organizaciji Uprave za obrazovanje Rijasetu IZ. Sudjelovao na konferenciji.
- 38. Mediteranski forum**, Rim, 1–3. decembar 2016. godine. Govorio na temu „Iskustvo visokog islamskog obrazovanja u BiH“.
- 39. Konferencija u Ljubljani**, 25. oktobar 2017. godine, u organizaciji Kulturno-obrazovnog zavoda Averroes. Sudjelovao na konferenciji na temu „Stoljeće Islamske zajednice u Sloveniji“.
- 40. Konferencija u Medini**, 15. decembar 2017. godine. Sudjelovao na konferenciji na temu „Muhammed, a.s., najbolji uzor“.
- 41. 13. međunarodna konferencija u Dohi**, 23–26. februar 2018. godine. Sudjelovao na konferenciji na temu „Međuvjerski dijalog“.
- 42. Konferencija u Holandiji**, 19. mart 2018. godine. Sudjelovao na konferenciji na temu „Vjersko obrazovanje na univerzitetima“.

- 43. Konferencija u Mekki**, 9–16. decembar 2018. godine, u organizaciji Rabite. Sudjelovao na konferenciji.
- 44. Konferencija u Zagrebu**, 15–16. januar 2019. godine, u organizaciji Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj. Sudjelovao na konferenciji.
- 45. Međunarodna naučna konferencija „800 godina suživota“**, Ljubljana, 1–3. oktobar 2019. godine, u organizaciji Univerziteta u Ljubljani, Teološkog fakulteta, povodom obljetnice susreta Franje Asiškog i sultana Al-Kamila u Egiptu. Sudjelovao na konferenciji.
- 46. Online konferencija „Islamska zajednica i javnost“**, 28. novembar 2020. godine, u organizaciji Uprave za obrazovanje i nauku Rijasetu IZ.
- 47. Konferencija „Savremene islamske studije: izazovi i nove perspektive“**, Sarajevo, 18. juni 2025. godine, u organizaciji Fakulteta islamskih nauka i Fakulteta za islamske studije Univerziteta Hamed bin Halifa, Doha. Podnio saopćenje.
- 48. Skup „Imamski poziv danas – obrazovni, institucionalni i društveni izazovi“**, Sarajevo, 8–9. septembar 2025. godine, u organizaciji Muftijstva sarajevskog, Uprave za obrazovanje Rijasetu IZ u BiH i Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo. Bio predsjednik Organizacionog odbora i podnio saopćenje.

1.

ISLAMSKA ZAJEDNICA: NAJVEĆI IDŽTIHAD

1882.

2026.

2033.

1.

ISLAMSKA ZAJEDNICA: NAJVEĆI IDŽTIHAD

Islamska zajednica je najvažniji idžtihad koji su razvili Bošnjaci.

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini predstavlja najznačajniji institucionalni idžtihad Bošnjaka – historijski i teološki utemeljen odgovor na izazove očuvanja vjere, jedinstva i autoriteta uleme u složenim političkim okolnostima. Kroz koncept murašele, jasno definiranu hijerarhiju i kontinuitet sa sunnetom i sunijskim konsenzusom, razvijen je model koji potvrđuje pripadnost ummetu, ali i sposobnost samostalnog, odgovornog organiziranja vjerskog života u savremenoj državi.

U islamskom vjerovanju i muslimanskoj praksi najvažniji izvori za tumačenje vjere i njenu praktičnu primjenu su Kur'an i sunnet. Kasnije se ulema složila da su za muslimane važni i idžma, konsenzus učenih ljudi i kijas, analogijsko tumačenje novih pitanja s kojima se zajednica susreće. Vjerovanje u poslanstvo Muhammeda, a.s., izražava se svjedočenjem da je on sluga, rob, poslušan, predan Bogu i vjerovjesnik Božiji.

Muhammed, a.s., je zaduživao i davao ashabima različite zadatke.

Oni su to pamtili, prenosili i nastojali primijeniti u praksi. Mi vjerujemo da je Muhammed, a.s., posljednji Božiji poslanik ljudima.

Zajednica u Medini je bila svjesna svoje odgovornosti za organizirano i zajedničko djelovanje i nastupanje u povijesnim okolnostima nakon preseljenja Muhammeda, a.s.

Postojali su različiti pogledi o tome da li organiziranu zajednicu trebaju voditi članovi plemena Kurejš, onda koji klanovi iz plemena Kurejš, ili da li prednost imaju članovi porodice Muhammeda, a.s., ili članovi medinskih plemena. Islamska vjera je potakla snažnu energiju u tadašnjoj zajednici koja se ubrzo našla na svjetskoj pozornici, u susretu s najvažnijim carstvima toga doba. Paralelno s tim procesom artikulirali su se teološki obrasci i tumačenje koje je imalo utemeljenje u konstitutivnim izvorima islama, i pomogli su u oblikovanju interpretativne muslimanske tradicije.

Sva pitanja uključivala su definiranje nadležnosti javnih službi i ovlaštenja u tumačenju vjere i njene praktične primjene. Pitanja imameta, hilafeta, organizacije zajednice, ovlaštenja u upravljanju finansijama, zekatom, organizacijom hadža, sudskim segmentom, itd. su zahtijevala jasno definiranje legitimiteta i legaliteta centralnih vlasti koje su osiguravale mir i pravedno funkcioniranje zvaničnih struktura vlasti.

I najvažnije pitanje je uvijek bilo da li se to primjenjuje u sukladnosti s Božijom knjigom i Poslanikovim, a.s., sunnetom.

Od Medine do Bosne: Kontinuitet organizirane muslimanske zajednice

Nakon okončanja hilafeta hazreti Alije, nastupio je period u kojem su Emevije, kasnije Abbasije i druge dinastije, sve do Osmanskog Carstva, kroz kontrolu Mekke i Medine, obnašali centralnu vlast koja je nastupala kao glavna sila oko koje su se okupljali najvažniji faktori iz različitih dijelova svijeta gdje su živjeli muslimani.

Pitanje povlačenja osmanske države iz BiH i nova realnost unutar austrougarske vlasti 1878. donijeli su muslimanima novo iskustvo u organizaciji vjerskih poslova. Prema historijskim podacima imenovanje vjerske hijerarhije u Bosni i Hercegovini jasnije se izražava nakon što su Osmanlije preuzele nadzor i brigu nad Mekom i Medinom početkom 16. stoljeća.

U Bosni i Hercegovini su službovale muftije, kadije, mu-derrisi, hatibi, imami, itd. Pitanje vjerske hijerarhije je uvijek bilo i pitanje suverenih prava svake države da upravlja svim segmentima političkih i društvenih procesa. Bošnjački prvaci su 1882. isposlovali kontinuitet duhovne povezanosti muslimana i vjerske administracije s osnovnim izvorima islama i pravednim halifama.

Tačno je da je tokom različitih perioda u povijesti bilo nejasno, u mnogim dijelovima svijeta, u čije ime učeni ljudi i hatibi nastupaju petkom i na koji način čuvaju zajedništvo u svome gradu ili državi, ali za Bošnjake je od samog početka njihovog prihvatanja islama pitanje organiziranog i jasno definiranog sistema vjerske hijerarhije i nadležnosti bilo od suštinske važnosti. Kroz iskustvo više generacija i više političko-pravnih sistema artikulirana je, definirana i uspostavljena organizacija Islamske zajednice koja je u potpunosti zasnovana na sunnetu Muhammeda, a.s.

Čija je Islamska zajednica?

Ona pripada muslimanima, svi članovi IZ, uposlenici i funkcioneri imaju ista prava, ali niko, baš niko, pojedinačno nije vlasnik nijednog dijela IZ. Kada uposlenik ili funkcioner okonča svoj mandat, ne može ni on, niti neko od njegovih potomaka, ništa naslijediti ili uzeti kao svoje vlasništvo od Islamske zajednice. To je najbliže principu sunneta koji je ostavio Muhammed, a.s. Dakle, organizirani oblik Islamske zajednice, kao zajednice muslimana u Bosni i Hercegovini, predstavlja kolektivni institucionalni idžtiHAD kojim su muslimani u specifičnim historijskim, političkim i pravnim okolnostima nastojali očuvati kontinuitet vjere, autoritet uleme i jedinstvo zajednice.

Time se Bošnjaci nisu legitimirali izvan ummeta, nego unutar njega: pokazali su da je moguće, u manjinskom i kompleksnom

političkom okruženju, razviti model organizacije koji ostaje vjerran Kur'anu, sunnetu i sunijskom konsenzusu, a istovremeno je funkcionalan u modernoj državi. Ostali su ujedinjeni i jedinstveni u vjeri, ali nisu bili uniformni i jednoobrazni.

U tom smislu, ovaj institucionalni idžtiħad se može razumjeti kao doprinos ummetu – ne kao univerzalni model koji se mora preslikati, nego kao iskustvo koje pokazuje kako se vjerska autonomija, institucionalna odgovornost i javno tumačenje vjere mogu uskladiti sa savremenim pravnim i društvenim okvirima. Zato je to najvažniji idžtiħad koji su Bošnjaci „razvili“. Nevladine organizacije, društva ili fondacije nisu tako uspostavljeni, to su subjekti „privatnog“ prava i obično ih nasljeđuju bliži rođaci, utemeljitelji ili saradnici. Usprkos tome što džamije nisu „javna“ ili državna imovina u Bosni i Hercegovini, one imaju važnu javnu službu i ulogu.

Za Islamsku zajednicu je važno da ima jasno definiranu proceduru, snažnu administraciju i pravila funkcioniranja i djelovanja, ali je isto tako važno da se u vjerskom smislu muslimani mogu povezati s časnim ashabima i Muhammedom, a.s. Prioritetni poredak ashaba i izražavanje vjerovanja i učenje dove za prvu četvoricu halifa na hutbama sastavni su dio muslimanskog vjerovanja. Kao što postoje hanefijska, selefijska, maturidijska, eš'arijska i šiijska akaidiska tumačenja, postoje i posebna bosanska tumačenja pitanja i izražavanja vjerovanja koja nas čine povezanim u zajednicu. Jedno od tih pitanja je učenje o muraseli.

Murasela: Akaidsko i institucionalno jamstvo autoriteta i jedinstva

Murasela se najčešće definira kao pisano ovlaštenje ili autorizacija za tumačenje, poučavanje i praktično obavljanje dužnosti u Islamskoj zajednici koje dodjeljuje reisul-ulema. Pitanje murasele nije samo fikhsko ili još konkretnije administrativno pitanje. Murasela je i akaidsko pitanje. I to je važno naglasiti. Muhammed, a.s., je dobio Objavu, a i hadis je nadahnuti govor koji ima opću važnost. Poslanik je glasonoša i prenositelj Božijeg govora. Poučavanje vjeri, hutba i opće obrazovanje u islamu uvijek je bilo zasnovano na zajedničkom i općem dobru zajednice. Hazreti Ebu Bekr, hazreti Omer, hazreti Osman i hazreti Alija jesu bili veliki ashabi, ali su kao halife imali snažan utjecaj na razvoj svih segmenata primjene islamskih učenja. Kodifikacija Mushafa, dostavljanje primjeraka Mushafa u pokrajine diljem svijeta bio je čin organizirane zajednice.

Hutbe su se govorile u ime onih koji su bili ulul-emr, vlast, odgovorni za opće poslove zajednice i osiguravanje poštivanja islamskih principa: džuma-namaz, hutbe, bajram-namazi, obrazovanje, džamije i vakufi uvijek su bili dio odgovornosti zajednice. Jedan od uvjeta valjanosti džuma-namaza jeste da je slobodan pristup u džamiju svim osobama koje žele klanjati. Zato je murasela pitanje i muslimanske povezanosti s ranim periodom islama koji se etablirao u Medini. Kada hatib, mu-derris, muallim, muallima dobiju muraselu od reisul-uleme, to

nije običan certifikat ili dekret – to je prihvatanje odgovornosti i svjesno svjedočenje pripadnosti ulemanskoj liniji koja je nastala u okrilju ummeta Muhammeda, a.s.

Za Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini, i muslimane, murasela ima značenje predanosti vjeri i zemlji. Osoba koja ima muraselu tumači vjeru, prenosi istine vjere i nastupa kao predstavnik reisul-uleme u svakoj situaciji. Svako privatno i pojedinačno nastojanje da se vrši služba vjere, ne samo da vodi u destabilizaciju društva – takvo tumačenje izlazi iz okvira sunijskog konsenzusa o odgovornom tumačenju vjere. Kada bi prva četvorica halifa imali priliku slušati hutbu u Bosni i Hercegovini, znali bi da su muslimani Bošnjaci sljedbenici Muhammeda, a.s., ali, čini mi se, ni oni sami ne bi odmah mogli definirati zašto baš njih spominju. Učenje dova i stalno referiranje na prvu četvoricu halifa je produkt općeg muslimanskog sunijskog konsenzusa, kao što je opći konsenzus među muslimanima u Bosni i Hercegovini da je Islamska zajednica legitimna i legalna nasljednica ukupnog islamskog učenja, a reisul-ulema simbol jedinstva dina i ummeta.

Svaka generacija je imala svoje izazove u prošlosti, ali su muslimani u Bosni i Hercegovini od 1878. sve do 1990. bili u okruženju u kojem su sami jasno definirali svoj muslimanski identitet i islamsko učenje. Bilo je pojedinačnih pokušaja ili povremenih nametanja ideja izvana, ali je ulema bila odlučna da jasno izrazi svoj stav i interes i važnost tumačenja vjere i institucionalnog čuvanja muslimanskog identiteta.

Nakon prekida administrativne i duhovne veze s Istanbulom 1924. godine, novi centar obrazovanja, ali često i orijentacije, postao je Al-Azhar. Olakšavajuća okolnost u drugoj polovini 20. stoljeća bila je snažna veza između tadašnje Jugoslavije i Egipta, kao i multikulturni i multireligijski identitet Egipta u kojem su se školovali studenti iz Bosne i Hercegovine. Liberalizacijom i pluralizacijom političkog sistema nastupio je i period pluralizacije islamskog obrazovanja od 1990-ih godina, a demokratizacijom društva, osnivanjem političkih stranaka, priznanjem samostalnosti Bosne i Hercegovine, s periodom agresije nastupaju i drugi važni procesi koji su doveli do situacije u kojoj Bošnjaci nisu nikada ranije bili.

Sarajevo postaje glavni grad države. Bošnjaci su u nacionalnom, ali i u vjerskom, smislu cijelo 20. stoljeće bili na marginama tadašnjih političkih procesa. A onda je, nakon užasnih godina agresije, genocida i iseljavanja „cijeli svijet“ došao u Sarajevo. Nastupilo je novo vrijeme utjecaja, miješanja novih ideja, društvenih „eksperimenata“ koji su ostavili snažan pečat i na religijsku sliku Bosne i Hercegovine.

Izazovi savremenog doba i potreba za očuvanjem institucionalne stabilnosti

Nijedna prethodna generacija Bošnjaka nije imala političko i društveno iskustvo kakvo ima sadašnja. U složenom sistemu političkih i pravnih odnosa u Bosni i Hercegovini, u okruženju

koje često negativno portretira muslimane u svojim političkim, akademskim i medijskim platformama, te posebno glede opetovanog optuživanja muslimana čija su adresa centri moći na Zapadu, i velikih globalnih promjena, murasela je najvažniji garant stabilnosti organiziranog i institucionalnog čuvanja zajedničkog vjerskog identiteta muslimana u Bosni i Hercegovini i u svim dijelovima svijeta gdje žive Bošnjaci. Politička fragmentacija u Bosni i Hercegovini je domaćeg izvora, bez obzira na različite utjecaje. Islam je velika svjetska vjera, religija i važan društveni faktor u mnogim državama u svijetu.

Zato su i utjecaji na muslimanski identitet Bošnjaka drugačiji nego na njihov nacionalni identitet. Za Bošnjake je pitanje jedinstva dina fundamentalno akaidsko pitanje. U brzim promjenama u svijetu, pri rapidnom tehnološkom razvoju, možda smo u proteklim desetljećima i mogli izgledati „zbunjeno“ i biti naivni u mnogim pitanjima. U ovom periodu naše povijesti, nemamo pravo na imaginarne „koncepte“ hilafeta, lažne mesije, iscjelitelje i vjerske influensere koji nastupaju samostalno, bez murasele, kao spasitelji svijeta. Isto tako nemamo pravo biti podrška onima koji zaboravljaju na svoje obaveze u džematu, selu, mahali i svojoj zajednici.

Zato je pitanje murasele pitanje orijentacije i pouzdanja u autoritete i ulemu koji su svjesni važnosti naslijeđa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini kao općeg dobra svih muslimana Bošnjaka. I ne samo to, nego i pitanje čuvanja autentičnosti borbe za autonomiju u vjerskim i vakufsko-obrazovnim

pitanjima u Bosni i Hercegovini na temelju čega je tadašnja vlast u Beču 1912. priznala islam kao sastavni dio europskog kulturnog i pravnog identiteta. To je naslijeđe koje nas inspirira, obavezuje ali i otvara puno mogućnosti za razvoj i kreiranje vlastitih interesa i pogleda u funkcionalnom djelovanju u savremenom svijetu.

Svi nosioci murasele znaju da reisul-ulema, putem svoje institucionalne uloge, izražava jedinstvo dina i ummeta i time čuva naše zajedništvo.

Potrebno je nastaviti snažno razvijati povjerenje u sebe, povjerenje u naše vlastite institucije, kako bismo dodatno osnažili shvatanje i važnost murasele u muslimanskom vjerovanju i praksi u Islamskoj zajednici u Bosni i Hercegovini.

2.

UVOD

1882.

2026.

2033.

2.

UVOD

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Poštovani članovi izbornog tijela,

Pred vama je Program rada kandidata za reisul-ulemu Islamske zajednice za period 2026–2033. godine. Programom se želi pokazati kojim putem Islamska zajednica, kao složena, razvijena i povijesno potvrđena institucija, treba nastaviti svoj razvoj kroz očuvanje vjerskog poslanja, institucionalne stabilnosti, obrazovne snage i društvene odgovornosti. Njena snaga ne ogleda se samo u normativnom ustrojstvu, razvijenoj mreži institucija i organizacionoj strukturi, već u povjerenju muslimana i predanom radu imama, muallima, muderrisa, profesora, službenika i svih članova koji svojim znanjem, pripadnošću i podrškom čuvaju kontinuitet organiziranog islamskog života.

Program rada koji je pred vama nastoji povezati temeljnu misiju Islamske zajednice s jasnim strateškim okvirom djelovanja u narednom, sedmogodišnjem, periodu. Zbog toga se u Programu najprije razmatraju misija, raspoloživi resursi i strateški pravci djelovanja, budući da odgovorno planiranje

počinje jasnim razumijevanjem svrhe, kapaciteta i dugoročnih prioriteta. Islamska zajednica raspolaže značajnim ljudskim, materijalnim, finansijskim, intelektualnim, informacijskim i institucionalnim resursima. Njihovo odgovorno korištenje, povezivanje i razvijanje predstavlja jedan od ključnih preduslova za stabilno, efikasno i savremeno djelovanje Zajednice.

Poseban dio programa je posvećen upravljanju, organizaciji i institucionalnom ustrojstvu Islamske zajednice. Sabor, reisul-ulema, Vijeće muftija, Rijaset, mešihati, muftijstva, medžlisi i džemati predstavljaju povezane dijelove jedinstvenog institucionalnog ustrojstva. Njihova uloga nije samo administrativna, nego i misijska, jer se kroz njih čuva jedinstvo Zajednice, usmjerava njen razvoj i osigurava da odluke, programi i aktivnosti budu u skladu s potrebama muslimana i izazovima vremena.

U samom središtu programa su odgoj, porodica i vjerski život. Imamski poziv kao okosnica vjerskog života, mekteb, vjeronauka, predškolske ustanove, mreža mladih i posvećenost očuvanju integriteta braka i porodice predstavljaju ključna područja misijskog djelovanja Islamske zajednice. Kroz ova područja, Zajednica dolazi do djece, mladih, roditelja, porodica i džematlija, oblikujući prostor vjerskog znanja, moralnog odgoja, odgovornosti, pripadnosti i zajedništva.

Program, također, posebnu pažnju posvećuje obrazovanju, nauci i razvoju kadrova kao jednom od najvažnijih prioriteta djelovanja Islamske zajednice. Medrese, fakulteti, budući Islamski univerzitet, sistem stručnog i visokog obrazovanja

imama, Institut za društvena i religijska istraživanja, bibliotečke ustanove i Centar za obuku i kadrove čine osnovu za dugoročno jačanje intelektualnih, obrazovnih i kadrovskih kapaciteta Islamske zajednice. Bez obrazovanih, osposobljenih i moralno izgrađenih kadrova nema stabilnog razvoja Zajednice ni kvalitetnog odgovora na potrebe džemata, institucija i društva.

Važno mjesto u Programu je posvećeno isprepletenim odnosima domovine i dijaspore koje koordinira Uprava za vanjske poslove i dijasporu Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Kao takva, Islamska zajednica ima odgovornost da čuva živu vezu muslimana Bosne i Hercegovine s muslimanima dijaspore, zatim da pruža podršku organiziranom vjerskom životu u dijaspori i razvija dostojanstvene, odgovorne i korisne odnose s državnim institucijama, drugim vjerskim zajednicama, međunarodnim organizacijama i relevantnim partnerima na svjetskoj sceni. Dijaspore nije samo prostor udaljenosti od domovine, već i prostor velike odgovornosti, potencijala i potrebe za trajnim institucionalnim povezivanjem.

Ibadetske, socijalne i humanitarne djelatnosti predstavljaju izraz islamske solidarnosti i institucionalne brige za svakog člana Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Socijalni programi, briga o povratničkim džematima i imamima, Ured za zekat, Ured za hadž i umru, kao i Odjel za kurban, zorno pokazuju da Islamska zajednica svoju misiju ostvaruje kroz pomoć, podršku, organizaciju ibadetskog života i odgovorno upravljanje povjerenim sredstvima. Ova područja zahtijevaju visok stepen

transparentnosti, stručnosti, organizacije i osjetljivosti prema stvarnim potrebama ljudi, što predstavlja jedan od ključnih prioriteta budućeg djelovanja.

Posebno mjesto posvećeno je kulturi, tradiciji i institucionalnom sjećanju kao važnoj dimenziji identiteta Islamske zajednice i muslimana u Bosni i Hercegovini. Kulturno naslijeđe, Gazi Husrev-begova biblioteka, Arhiv Islamske zajednice, Tez-kiretnama, Muzej islamske kulture i umjetnosti i registriranje materijalnih i nematerijalnih dobara predstavljaju obavezu čuvanja pamćenja uz odgovornost da sveukupno kulturno naslijeđe muslimana ovih krajeva bude predstavljeno široj javnosti i generacijama koje dolaze poslije nas.

U savremenom društvu posebno je važno održavati kvalitetnu komunikaciju, odnose s javnošću i izdavačku djelatnost. Stoga, Media centar, izdavački centar „El-Kalem” i unapređenje rada Ureda za odnose s javnošću imaju značajnu ulogu u predstavljanju aktivnosti Islamske zajednice, afirmaciji islamskih vrijednosti, jačanju povjerenja i oblikovanju odgovornog javnog govora. Islamska zajednica mora biti sposobna da jasno, smireno, argumentirano i dostojanstveno komunicira svoje stavove, projekte, vrijednosti i poruke prema svim zainteresiranim stranama.

Na kraju, program posebno prepoznaje ustanove, agencije i aktivnosti od posebnog značaja. Tarikatski centar, Udruženje ilmije, Agencija za certificiranje halal kvaliteta, Centar za rehabilitaciju ovisnika o psihoaktivnim supstancama i drugim

oblicima ovisnosti (kocka), Komisija za slobodu vjere i Mreža studentskih udruženja predstavljaju posebne oblike institucionalnog djelovanja koji zaokružuju ukupnu misiju Islamske zajednice. Njihov rad potrebno je dalje usklađivati s općim strateškim pravcima, uz očuvanje njihove posebnosti i funkcionalne vrijednosti.

Ovakva struktura programa omogućava preglednije, povezanije i konzistentnije predstavljanje prioriteta Islamske zajednice u narednom, sedmogodišnjem, periodu. Ona ne polazi od pukog nabiranja organa, ustanova i aktivnosti, nego od unutrašnje logike djelovanja: od misije i resursa, preko upravljanja i vjerskog života, do obrazovanja, dijaspore, socijalne brige, kulture, komunikacija i programa od posebnog značaja za Zajednicu. Time se Program rada kandidata za reisul-ulemu za period 2026–2033. godine postavlja kao okvir odgovornog, planskog i dugoročno usmjerenog djelovanja Islamske zajednice.

Uvjeren kako se Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini može dalje razvijati samo na temelju načela odgovornosti, jedinstva, savjetovanja, kontinuiteta, povjerenja, znanja, obrazovanja i zajedničkog dobra, ovaj program, izrađen na temelju Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Izbornih pravila, Pravilnika o reisul-ulemi, Pravilnika o organizaciji i radu Rijasetu, kao i drugih važećih normativnih akata Islamske zajednice, upućujem članovima izbornog tijela kao poziv na podršku viziji Zajednice koja čuva svoj kontinuitet, jača svoje institucije

i odgovorno djeluje u odnosu na potrebe muslimana u domovini, domovinskim zemljama i dijaspori. Podrška ovom programu znači podršku nastavku odgovornog vođenja Islamske zajednice, jačanju njenih institucija, očuvanju njenog jedinstva i služenju potrebama muslimana u domovini, domovinskim zemljama i dijaspori.

KANDIDAT ZA REISUL-ULEMU

NAČELA DJELOVANJA

Rijaset, na čelu s reisul-ulemom, kao i drugi organi, institucije i ustanove Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini svoje djelovanje će temeljiti na sljedećim načelima:

- **Odgovornost** za *amanet* dina i Zajednice koji preuzimamo od naših prethodnika i naših predaka.
- **Jedinstvo** koje obuhvata i povezuje naše različitosti i specifičnosti.
- **Savjetovanje** kroz koje se dolazi do najboljih rješenja i do valjanih odgovora na složena pitanja i izazove.
- **Kontinuitet** kao orijentacijsko uporište u iskustvu prethodnih administracija Islamske zajednice i generacija naših očeva i djedova.
- **Povjerenje** u Islamsku zajednicu kao najvažniji i najveći kapital kojim Zajednica raspolaže.
- **Ključni i središnji značaj imamskog poziva** za temeljno misijsko djelovanje Islamske zajednice.
- **Znanje i obrazovanje** kao ključni resurs u ukupnom djelovanju Islamske zajednice.
- Princip promicanja **općeg dobra**.

3.

PRIORITETI

1882.

2026.

2033.

3.

PRIORITETI

---

1. Isticati važnost da je islam vjera koju Allah, dž.š., čuva, a da su muslimani pozvani da slijede Kur'an i sunnet, vjeruju i čine dobra djela, te razvijaju uvjete koji će im omogućiti da slobodno svjedoče i žive svoju vjeru.
2. Razvijati svijest o sudbinskom značaju institucije Islamske zajednice za muslimane Bošnjake. Stalno jačati svijest o važnosti autonomnog i slobodnog djelovanja Islamske zajednice kao zajednice vrijednosti, a ne kao zajednice moći. Promovirati snažniju i obuhvatniju identifikaciju vjernika, članova i uposlenika sa Islamskom zajednicom kao zajednicom vjere i institucijom koja jamči red, sigurnost, djelotvornost i trajnost.
3. Osigurati uvjete imamima da s ljubavlju izvršavaju svoju misiju, bolji materijalni položaj, dodatno osigurati pravno-radni položaj i bolje obrazovanje, te bolji institucionalni i društveni status. Unapređivanje tog statusa je jedan od ključnih odgovora na krizu imamskog poziva s kojom se suočava Islamska zajednica u BiH.
4. Proizvoditi nove vrijednosti i koncepte daljnjeg ekonomskog razvoja vakufa i njegove šire društvene i kulturne raspoloživosti. Istovremeno, njegovati inicijativu o

- neprikosnovenosti vakufske imovine. U djelovanju vakufa poštovati volju vakifa i primjenjivati odredbe iz vakufnama.
5. Pronaći adekvatne odgovore na izazove vaninstitucionalnih tumačenja i prakticiranja islama, odnosno na opasnosti vjerskih podjela među muslimanima u Bosni i Hercegovini. Afirmirati pravni okvir Zajednice i mogućnosti koje on nudi: zaštita institucionalnog jedinstva, odbacivanje paralelnih struktura, poziv na dijalog i izgradnja pretpostavki za integraciju.
  6. Efikasnije koristiti ljudske, finansijske, intelektualne i informacijske potencijale Islamske zajednice. Otvoriti prostor za značajnije učešće stručnjaka i kompetentnih kadrova u različitim oblastima od interesa za Islamsku zajednicu.
  7. Odgovorno raditi na daljnjem unapređenju cjelovitog sistema islamskog obrazovanja (mektebi, vrtići, vjeronauka, medrese, fakulteti). Ponuditi primjeren odgovor na globalnu krizu obrazovanja, posebno njegovih duhovnih i humanističkih sastavnica.
  8. Omogućiti u svim strukturama Islamske zajednice, a posebno u njenim odgojno-obrazovnim ustanovama (mektebi, predškolske ustanove, škole Kur'ana, medrese, fakulteti i sl.) veću iskorištenost potencijala obrazovanih žena, naročito svršenica islamskih obrazovnih ustanova.
  9. Razvijati programe i sadržaje koji mladima omogućavaju veće učešće u vjerskom i kulturnom životu Islamske zajednice. Smisleno i mjerodavno prezentirati islam u jeziku novih generacija.
  10. Izraditi strategiju daljnjeg povezivanja Islamske zajednice u bošnjačkoj dijaspori kao epohalnom amanetu islamskog

prisustva u Europi i na Zapadu, kao velikoj odgovornosti i komparativnoj prednosti našeg naroda, društva i države.

11. Nastaviti s podrškom povratničkim džematima kroz namjenska sredstva i fondove. Preciznije definirati uvjete, standarde i oblike podrške. Osigurati održivost i dugoročnost efekata podrške.
12. Raditi na očuvanju kulturnog naslijeđa. Napraviti cjelovit plan njegove zaštite i uspješne promocije u kulturno-umjetničke, društvene, obrazovne i turističke svrhe.
13. Razvijati programe i projekte koji će predstaviti muslimane i Islamsku zajednicu u važnim obrazovnim, kulturnim i političkim centrima u svijetu.

4.

MISIJA, RESURSI I STRATEŠKI PRAVCI DJELOVANJA

1882.

2026.

2033.

4.

MISIJA, RESURSI I STRATEŠKI PRAVCI DJELOVANJA

4.1. Misija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini svoju misiju ostvaruje kroz široku mrežu institucija, ustanova i organizacionih jedinica koje djeluju u različitim društvenim okolnostima i izazovima novog doba. Kao takva, predstavlja razvijen i složen institucionalni sistem koji kroz svoje organe, ustanove i organizacione jedinice obavlja širok spektar vjerskih, obrazovnih, kulturnih i društvenih funkcija. Polazeći od misije Islamske zajednice koja se temelji na kur'anskom principu „činjenja dobra, a odvrćanja od zla“, njeno institucionalno djelovanje je usmjereno na jačanje duhovnih vrijednosti, moralne odgovornosti i društvene solidarnosti. Ova temeljna misija podrazumijeva kontinuirano djelovanje u pravcu unapređenja vjerskog života, razvoja

obrazovanja, očuvanja kulturnog identiteta te aktivnog doprinosa općem dobru društva u kojem muslimani žive i djeluju. Stoga će biti potrebno pokrenuti proces izrade strategije razvoja Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini koji će omogućiti definiranje strateških smjernica, utvrđivanje razvojnih prioriteta, usklađivanje djelovanja njenih organa, ustanova i institucija te stvaranje stabilnog okvira za dugoročno planiranje i unapređenje institucionalnog djelovanja. Strategija Islamske zajednice će predstavljati okvir koji povezuje njenu misiju, vrijednosti i raspoložive kapacitete s konkretnim programima i aktivnostima u različitim oblastima djelovanja. Koordinacijsku ulogu u implementaciji strateškog okvira djelovanja Islamske zajednice imat će Rijaset koji, kao centralni administrativni organ, osigurava usklađenost djelovanja različitih institucija i pruža podršku njihovom radu. Uspostavljanje strateškog okvira djelovanja omogućit će Islamskoj zajednici da efikasnije odgovori na savremene izazove te snažnije doprinese očuvanju duhovnih vrijednosti, jačanju obrazovanja, razvoju društva i dobrobiti zajednice.

4.2. Resursi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini raspolaže značajnim materijalnim, ljudskim, finansijskim, intelektualnim i informacijskim resursima koji predstavljaju važan preduslov njenog

institucionalnog djelovanja i razvoja. Vakufska imovina, razvijena mreža džemata u domovini, domovinskim zemljama i dijaspori, brojne obrazovne i kulturne ustanove čine kompleksnu organizacionu strukturu Islamske zajednice koja čini institucionalni okvir za razvoj i upravljanje njenim resursima. Najveću vrijednost Islamske zajednice predstavljaju ljudski resursi, koje, u užem smislu, čine imami, hatibi, muallimi, muderrisi, profesori, odgajatelji i drugi službenici, a u širem smislu i svi njeni članovi, koji svojim znanjem, iskustvom i kontinuiranom predanošću, svojim aktivnostima, podrškom, priložima i privrženosti doprinose vjerskom, obrazovnom i društvenom životu muslimana u Bosni i Hercegovini i dijaspori. Finansijski resursi, koji se u velikoj mjeri zasnivaju na doprinosu članova Islamske zajednice, sredstvima Bejtul-mala, sadekatul-fitra, vakufskoj imovini i različitim projektima, omogućavaju realizaciju brojnih vjerskih, obrazovnih, socijalnih i humanitarnih aktivnosti. Posebna pažnja bit će posvećena daljnjem unapređenju evidencije i sistemskom uređenju prikupljanja članarine kao važnog segmenta ukupnog institucionalnog djelovanja Islamske zajednice. Islamska zajednica će u narednom periodu nastaviti predano raditi na unapređenju odgovornog, transparentnog i racionalnog upravljanja sredstvima kroz jačanje sistema finansijskog izvještavanja i institucionalnog nadzora. Islamska zajednica raspolaže značajnim intelektualnim resursima koji se razvijaju kroz rad njenih obrazovnih, naučnih i kulturnih institucija, kao i kroz izdavačku djelatnost i složenu organizaciju

Media centra. Ovi resursi imaju važnu ulogu u razvoju islamske misli, unapređenju obrazovanja, jačanju društvene odgovornosti i afirmaciji onih vrijednosti koje Islamska zajednica baštini kroz svoje višedecenijsko djelovanje.

4.3. Informacioni sistem Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (ISIZ)

Pored materijalnih, ljudskih, finansijskih i intelektualnih resursa, Islamska zajednica sve više razvija i svoje informacijske resurse. Daljnji razvoj digitalnih platformi i informacionih sistema, posebno kroz unapređenje i širu primjenu integriranog Informacionog sistema Islamske zajednice (ISIZ), treba doprinijeti efikasnijem upravljanju podacima, boljoj koordinaciji institucija i modernizaciji administrativnih procesa. ISIZ, kao integrirana digitalna infrastruktura koja povezuje sve organizacione jedinice Islamske zajednice u jedinstven i funkcionalno usklađen informacioni okvir, omogućava centralizirano prikupljanje, obradu i upravljanje podacima o članovima, službenicima, imovini i institucionalnim aktivnostima, čime se stvaraju pretpostavke za unapređenje administrativnih procesa i pružanje kvalitetnijih usluga članovima i korisnicima. Daljnji razvoj ovog sistema obuhvata njegovo unapređenje u segmentima kadrovske evidencije, upravljanja imovinom, podrške procesima odlučivanja i vođenja dokumentacije, kao i generiranja pouzdanih analitičkih i izvještajnih podataka koji omogućavaju pravovremeno i utemeljeno

donošenje odluka. Sastavni dio tog sistema bit će jedinstven sistem planiranja i izvještavanja koji omogućava kvalitetnije planiranje aktivnosti, praćenje njihove realizacije i donošenje pravovremenih odluka na svim nivoima organizacije Islamske zajednice. Daljnje osnaživanje i međusobno povezivanje ovih resursa predstavlja važan preduslov za efikasnije korištenje raspoloživih kapaciteta, bolju koordinaciju institucija i razvoj savremenih odgovora na izazove vremena.

5.

UPRAVLJANJE,
RUKOVOĐENJE I
INSTITUCIONALNO
USTROJSTVO

1882.

2026.

2033.

5.

UPRAVLJANJE, RUKOVOĐENJE I INSTITUCIONALNO USTROJSTVO

5.1. Sabor

Sabor je najviše predstavničko i zakonodavno tijelo Islamske zajednice. Sabor ima centralnu i konstitutivnu ulogu zasnovanu na Ustavu Islamske zajednice, stara se o pravcima djelovanja, normativnom definiranju politika, institucionalnom usmjeravanju i nadzoru rada njenih organa i ustanova, donosi kratkoročne i dugoročne planske dokumente, razmatra i usvaja izvještaje reisul-uleme, Rijasetu i Vijeća muftija, usvaja budžet Rijasetu te sistematski prati i evaluira njegovu realizaciju.

Sabor predstavlja najviši organ predstavničkog i institucionalnog samostalnog normativnog artikuliranja i odlučivanja u Islamskoj zajednici. Djelujući u punom institucionalnom kapacitetu i u okviru svojih ustavnih nadležnosti, Sabor potvrđuje, vrši i afirmira ulogu autentičnog predstavničkog organa

Islamske zajednice i vjerodostojnog glasa svih njenih članova i pripadnika. Kontinuirani i sistemski usmjeren rad na institucionalnom osnaživanju komisija koje djeluju u okviru Sabora može značajno doprinijeti unapređenju kvaliteta normativnih rješenja te preciznijem oblikovanju i implementaciji strateških i zakonodavnih pravaca djelovanja unutar Islamske zajednice.

5.2. Reisul-ulema

Islamska zajednica je zajednica svih njenih članova i pripadnika, muslimana i muslimanki, uključujući uposlenike i nosioce funkcija, čija su prava i obaveze normativno utemeljeni i zagarantirani aktima Islamske zajednice. Reisul-ulema, sa sjedištem u Sarajevu, u okviru svoje institucionalno definirane nadležnosti personificira i izražava jedinstvo dina i ummeta, te kroz tu ulogu kontinuirano afirmira i čuva zajedništvo muslimana.

Kao poglavar, vrhovni muftija i najviši vjerski autoritet Islamske zajednice, reisul-ulema vrši vrhovni nadzor nad cjelokupnim vjerskim životom i osigurava njegovo jedinstvo, usmjerenost i normativnu utemeljenost. Reisul-ulema je najvažniji garant stabilnosti organiziranog i institucionalnog čuvanja zajedničkog vjerskog identiteta muslimana u BiH i u svim dijelovima svijeta u kojima žive Bošnjaci.

Reisul-ulema će i dalje predlagati plan svojih aktivnosti i podnositi izvještaje Saboru, nadzirati ostvarenje i implementaciju budžeta Rijasetu i njegovih ustanova, te nastaviti rukovoditi

radom Rijasetu i Vijeća muftija. U svojstvu vrhovnog predstavnika, zastupat će Islamsku zajednicu pred svim vladinim i državnim institucijama, međunarodnim organizacijama i tijelima, kao i pred relevantnim nevladinim i međunarodnim strukturama unutar cjelokupnog prostora djelovanja Zajednice.

Reisul-ulema će nastaviti njegovati i jačati povezanost i povjerenje kao najveće vrijednosti Islamske zajednice. U interesu i za dobrobit muslimana, reisul-ulema će, koristeći svoj institucionalni i lični autoritet, znanje, iskustvo i mudrost, kontinuirano raditi na jačanju i unapređivanju djelovanja Islamske zajednice, njenih organa i institucija. Istovremeno, u svom radu, reisul-ulema će nastaviti predstavljati glas jedinstva i povjerenja Islamske zajednice, dosljedno se zalažući za interese, prava i dignitet njenih članova, uposlenika i svih muslimana. Vodeći se načelom *el-maslahatu-l'amme* kao principom promicanja općega dobra, reisul-ulema će, brinući se o amanetu dina i zajednice, raditi na očuvanju jedinstva koje ne isključuje naše različitosti i specifičnosti slijedeći princip savjetovanja kroz koji se dolazi do najboljih rješenja i, posebno, do valjanih odgovora na složena pitanja i izazove.

5.3. Vijeće muftija

Vijeće muftija će i u narednom periodu nastaviti jačati svoju ulogu najvišeg vjerskog tijela Islamske zajednice, kojim predsjedava reisul-ulema, te će u okviru svojih nadležnosti brinuti

o pružanju rješenja i provođenju doktrinarnih, pravnih i etičkih pitanja islama, istovremeno artikulirajući ključne pravce djelovanja Zajednice. Vijeće muftija će se aktivno uključivati u proces donošenja fetvi i vjerskih/teoloških odgovora na savremene moralne, društvene, tehnološke i druge izazove.

Vijeće muftija će i dalje davati smjernice odgojno-obrazovnim ustanovama izdavanjem saglasnosti te predlaganjem rješenja u vezi s uvakufljenjima i transformacijom vakufa. Vijeće muftija će također nastojati pružati punu podršku u afirmaciji najtiražnijeg izdanja Takvima, dajući svoje prijedloge i zaključke, te će nastaviti obavljati funkciju vrhovnog vjerskog tumača, pružajući smjernice i odgovore na pitanja s kojima se muslimani susreću u svojim ličnim, porodičnim, džematskim i drugim područjima života. Vijeće muftija će, koristeći svoj institucionalni i moralni autoritet, moći ponuditi jasne okvire i konkretna rješenja za medijsko djelovanje Islamske zajednice, njenu promociju, jasno pozicioniranje u široj društvenoj zajednici na lokalnom i međunarodnom planu te odrediti doktrinarnu i stratešku pravcu njenog djelovanja. U cilju jačanja i afirmacije Islamske zajednice, kroz stalnu brigu i zaštitu interesa muslimana, Vijeće muftija, konstituirano od predstavnika s prostora cijele Islamske zajednice, nastaviti će ostvarivati svoju temeljnu ulogu u artikuliranju strateških planova, promociji univerzalnih islamskih vrijednosti i rješavanju izazova na cijelom području djelovanja Zajednice.

5.4. Rijaset

Rijaset će odgovorno i posvećeno obavljati funkciju najvišeg izvršnog tijela Islamske zajednice, nadležnog za vjerske, odgojno-obrazovne, finansijske, pravne, administrativne i druge poslove, putem uprava i odjela kojima rukovode direktori. Rijaset će u punom kapacitetu i nadalje provoditi aktivnosti usmjerene na izradu jednogodišnjih planova rada i dugoročnih strategija za razvoj Islamske zajednice.

Rijaset će se, kao prioritetnim područjima svog djelovanja, baviti jačanjem organizacije vjerskih poslova, sistemom i afirmacijom odgojno-obrazovnog djelovanja, osnaživanjem materijalno-finansijskog statusa Islamske zajednice, administrativnim i pravnim pitanjima, pitanjima vezanim za dijasporu, te pitanjima dijaloga i međunarodnih odnosa. Kao i do sada, posebna pažnja Rijasetu bit će usmjerena na pitanja imameta, hatabeta, muallimata, škole hifza, programe obdaništa i mekteba, nastavu vjeronauke u školama, kao i aktivnosti odgojno-obrazovnog karaktera za mlade kroz Mrežu mladih i studentske mreže.

Poseban fokus bit će stavljen i na programe edukacije, specijalističke programe, obuke i treninge, aktivno uključivanje žena u misijske procese kroz Odjel za brak i porodicu i druge oblike djelovanja kroz Zajednicu, obrazovanje odraslih, predavanja u džamijskom i izvandžamijskom prostoru, organizaciju predbračnih i porodičnih savjetovališta, te druga pitanja

vjerskog karaktera. Kako bi jačao misijsko djelovanje Islamske zajednice kroz bolje planiranje i realizaciju, Rijaset će nastaviti djelovanje na terenu kroz stalnu podršku organizacionim jedinicama i zajedničko, dvosmjerno, planiranje aktivnosti te rješavanje nastalih problema. U cilju konsolidacije interesa i resursa, Rijaset će svojim prisustvom na terenu nastaviti sa osnaživanjem rada i komunikacije s muftijstvima, mešihatima, medžlisima i džematima.

Rijaset će sistematski, strateški i konzistentno razmatrati sve aspekte sistema obrazovanja unutar Islamske zajednice, uključujući predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje, kao i naučno-istraživačke djelatnosti. Rijaset će predano analizirati i pratiti planove, izvještaje i studije svih resora, ustanova i tijela Islamske zajednice te, na osnovu utvrđenih kriterija, raditi evaluacije rada i doprinosa zajedničkim ciljevima.

Jedan od projekata Rijaseta IZ u BiH bit će razvijanje i profesionalno osmišljavanje vjerskih programa i sadržaja, posebno osnivanja hora Rijaseta IZ u BiH za interpretiranje duhovne muzike.

Islamska zajednica bit će aktivno prisutna u dijalogu s drugim vjerskim zajednicama i crkvama, kako unutar Bosne i Hercegovine, tako i izvan nje. Nastavit će se predano razvijati saradnja s relevantnim institucijama na međunarodnom nivou, kako na bilateralnom, tako i na multilateralnom planu. S obzirom na značaj bošnjačke dijaspore, kao i ulogu Islamske zajednice u njenom povezivanju i organiziranju, Rijaset će u

narednom periodu uložiti dodatne napore kako bi se ojačao rad muftijstava u Sjevernoj Americi, Zapadnoj Europi i Australiji, kao i krovnih organizacija, medžlisa, islamskih centara i džemata u dijaspori.

5.5. Ustavni sud

Posebna pažnja bit će posvećena daljnjem jačanju svih aspekata institucionalne odgovornosti u radu organa i ustanova Islamske zajednice. Nezaobilazno mjesto u tom procesu ima Ustavni sud Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini kao najviše tijelo za kontrolu ustavnosti u radu organa i ustanova Islamske zajednice. Njegova zadaća je vezana za očuvanje ustavnog poretka, rješavanje sukoba nadležnosti, nadzor nad izbornim procesom i zaštitu prava pripadnika Islamske zajednice. Jačanjem pravne sigurnosti, normativne usklađenosti i odgovornog institucionalnog djelovanja dodatno će se učvršćivati povjerenje u poredak i rad Islamske zajednice uvažavajući činjenicu da ovaj organ u posljednjoj instanci odlučuje o osnovanosti opoziva najviših organa Islamske zajednice i njihovih članova, te da odlučuje o žalbama pripadnika Islamske zajednice o povredi njihovih prava garantovanih Ustavom.

5.6. Mešihati

Muslimani na cjelovitom području Sandžaka i cijele Srbije, Hrvatske i Slovenije pripadaju Islamskoj zajednici u Bosni i Hercegovini koja je u ovim domovinskim zemljama Bošnjaka organizirana kroz muftijstva i mešihate a koji, u skladu sa svojim statutima i Ustavom Islamske zajednice u BiH, te specifičnim položajem u Srbiji, Hrvatskoj i Sloveniji, predstavljaju značajan i višestruko važan integralni dio Islamske zajednice. Mešihati i muftijstva u domovinskim zemljama Bošnjaka, Srbiji, Hrvatskoj i Sloveniji, kroz svoj rad i djelovanje značajno doprinose jedinstvu bošnjačkog naroda, njegovom institucionalnom povezivanju kao i vezama i saradnji Bošnjaka i Bosne i Hercegovine sa Srbijom, Hrvatskom i Slovenijom. Važna uloga Islamske zajednice u navedenim zemljama je i u povezivanju svih muslimana – različitog nacionalnog i etničkog porijekla – s institucijama i ustanovama Islamske zajednice koje djeluju u tim državama. Rijaset će i u narednom periodu pružati institucionalnu, materijalnu, organizacijsku i stručnu podršku muftijstvima i mešihatima i svim njihovim institucijama i ustanovama.

5.7. Muftijstva

Daljnji razvoj i jačanje muftijstava kao upravnih organa, na čijem se čelu nalaze muftije koje djeluju kao inokosni organi na području muftiluka, zajedno s naučno-obrazovnim ustanovama

i medžlisima koji djeluju u okviru muftijstava, od posebnog su značaja za Islamsku zajednicu. U skladu s potrebama, specifičnostima pojedinih područja i novonastalim okolnostima, pozicija muftijstava se može dodatno kadrovski i administrativno osnaživati. Istovremeno, uloga muftije kao ključnog nosioca razvoja vjerskog, društvenog te naučno-kulturnog života nastaviti će se sistematski unapređivati i jačati. Muftije djeluju kao vjerski lideri u okviru muftijstava, odnosno mešihata, dok, s druge strane, predstavljaju najviše nosioce i zastupnike administrativne vlasti na području muftiluka. Muftije će nastaviti afirmirati svoju ulogu islamskih vjerskih autoriteta, posebno u razmatranju i rješavanju doktrinarnih i šerijatsko-pravnih pitanja, s ciljem očuvanja i daljnjeg razvijanja hanefijsko-maturidijske tradicije muslimanima propisane Ustavom Islamske zajednice. Razvijanje i jačanje odgojno-obrazovnih institucija, kao i revitalizacija te administrativna registracija kulturnog, materijalnog i nematerijalnog naslijeđa na području muftiluka u relevantnim registrima, nastaviti će se i u narednom periodu. Istovremeno, strateškim razvojem projekata te kontinuiranim zalaganjem za restituciju, zaštitu, oblikovanje i unapređenje institucije vakufa, kao temeljne osnove ekonomskog razvoja Islamske zajednice, ovi procesi će biti dodatno osnaženi i sistematski nastavljeni.

5.8. Medžlisi

Uvažavajući sve veće specifičnosti, prednosti i izazove područja na kojima medžlisi funkcioniraju, kao organizacione jedinice unutar Islamske zajednice, od najveće važnosti bit će daljnji rad i djelovanje na jačanju vjerskih, odgojno-obrazovnih, administrativno-pravnih, ekonomsko-finansijskih, vakufskih i drugih kapaciteta i poslova propisanih Pravilnikom o organizaciji i radu medžlisa i džemata Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Imami i glavni imami, kao ključni nosioci vjerskog života i misije Islamske zajednice među džematlijama i muslimanima, razvijat će vjerski život, obrazovno, kulturno i socijalno djelovanje uz najveću moguću podršku Rijasetu i svih drugih organa i institucija Islamske zajednice. Široke mogućnosti djelovanja na nivou medžlisa i džemata u jačanju Zajednice bit će strateški planirane te objektivno i realno postavljene s ciljem postizanja što kvalitetnijih, efikasnijih i dugoročnih rezultata. Redovna savjetovanja i komunikacija s glavnim imamima i predsjednicima medžlisa, radi utvrđivanja planova aktivnosti te analiziranja stanja, kao i preventivnog i afirmativnog djelovanja na nivou medžlisa, doprinijet će dodatnom osnaživanju Zajednice. Stoga će glavni imami i predsjednici medžlisa, u saradnji s Rijasetom i nadležnim muftijstvima, jačati aktivnosti usmjerene na osiguravanje i afirmiranje vlastitog djelovanja te na efikasno provođenje programskih i projektnih aktivnosti, na zadovoljstvo imama, drugih uposlenika i općenito muslimana. U tom

procesu, izvršni odbori i skupštine medžlisa imat će odgovarajuću podršku u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti. Fokus će biti na sistemskoj primjeni nedavno usvojenog Pravilnika o organizaciji i radu medžlisa i džemata Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Rijaset će voditi stalni dijalog s medžlisima, uvažavati prijedloge i inicijative za razvoj vakufskih projekata i programskih sadržaja koji će snažiti poziciju medžlisa u strukturi IZ.

5.9. Džemati

Vodeći se kur'anskim načelom sadržanim u ajetu: „Svi se čvrsto Allahovog užeta držite i nikako se ne razjedinjujte!” (Alu 'Imran, 103), džemat, kao osnovna organizaciona jedinica Islamske zajednice – od manje razvijenih područja do urbanih sredina, od mahalskih do velikih centralnih džamija – će nastaviti osiguravati ibadetske, obrazovne i vakufske aktivnosti. Džemat će i dalje predstavljati temeljni okvir vjerskog života, prenošenja i tumačenja autentičnog učenja islama i sunneta Muhammeda, a.s., kao i važan okvir za usmjeravanje i izgradnju etičkih i vrijednosnih odlika u životu muslimana.

Rijaset će i u narednom periodu pružati podršku imamima u predvođenju džemata, u zadaći u kojoj imam, hatib i muallim, kao nasljednik poslaničke misije, u svom imamskom, hatibskom i muallimskom pozivu ostvaruje temeljnu misiju Zajednice. Imami će, u svojstvu autoriteta uleme među muslimanima,

doprinositi trajnosti djelovanja Zajednice kroz unapređenje i jačanje vjerskih aktivnosti, s posebnim naglaskom na razvoj i kvalitet mektepske pouke. Materijalno jačanje džemata kroz vakufske i članske aktivnosti imat će snažnu podršku svih organa Zajednice. Svi organi Islamske zajednice posvetit će se osiguravanju i unapređenju pravnog okvira, sigurnog okruženja, materijalnog statusa i ugleda imamske službe, posebno u povratničkim mjestima i manje razvijenim sredinama. Briga o imamima u penziji i njihovim porodicama, kao i njihovo uključivanje u određene programe unutar Zajednice, nastavit će se planski realizirati i strateški usmjeravati. Svojim iskustvom i znanjem, imami u penziji mogu, kroz posebne oblike aktivnosti, pružati značajan doprinos u unapređenju kvaliteta misijskog rada Zajednice.

Posebna pažnja bit će usmjerena na rad i organizaciju džemata na cjelovitom području Sandžaka i cijeloj Srbiji, Hrvatskoj, Sloveniji i dijaspori, čiji kvalitet i obim djelovanja kontinuirano rastu, pružajući Zajednici i potencijal i obavezu za daljnji razvoj posebno u segmentu povezivanja mladih s Bosnom i Hercegovinom s akcentom na vjersko-obrazovne, identitetske i orijentacijske programe. Imamska služba u dijaspori će se nastaviti razvijati i jačati kroz zajedničko strateško djelovanje svih organa, institucija i ustanova Islamske zajednice. Fokus će biti na primjeni nedavno usvojenih izmjena Pravilnika o kategorizaciji džemata s ciljem jačanja organizacione uređenosti, funkcionalnosti i odgovornosti na nivou medžlisa i džemata.

5.10. Vakufi

Rijaset će u narednom periodu nastaviti razvijati vakufske projekte, s akcentom na održive vakufe koji će pomoći djelovanju džemata i ustanova IZ. Vakufska direkcija će i dalje imati najvažniju ulogu i saradnju s Rijasetom u razvoju vakufa, pitanju restitucije, osnivanju novih vakufa i definiranju strategije o dugoročnom razvoju ekonomski održivih vakufa u Bosni i Hercegovini, domovinskim zemljama i dijaspori.

6.

ODGOJ, PORODICA I VJERSKI ŽIVOT

1882.

2026.

2033.

6.

ODGOJ, PORODICA I VJERSKI ŽIVOT

6.1. Imamski poziv

Imamski poziv predstavlja temelj i okosnicu Islamske zajednice u ostvarenju njenih esencijalnih misijskih, odgojno-obrazovnih i prosvjetnih ciljeva. Pored vjersko-prosvjetnih poslova u džematu, imami aktivno učestvuju u aktivnostima širokog spektra koje uključuju humanistički i filantropski rad, kao i afirmaciju kulturnih i nacionalnih vrijednosti muslimana. Svojim autoritetom, znanjem i ugledom u džematima i lokalnim zajednicama u kojima djeluju, imami su pokretači konstruktivnih inicijativa i najizravniji vjerodostojni predstavnici Islamske zajednice.

Imamski poziv je spona preko koje organi i institucije Islamske zajednice izravno komuniciraju s džematom i pružaju konkretnu podršku u rješavanju različitih egzistencijalnih pitanja džematlija. Islamska zajednica će, kao i u prethodnom periodu, afirmirati koncept imamskog poziva koji će imami-ma omogućiti dostojanstveno duhovno, odgojno-obrazovno,

socijalno-karitativno i intelektualno-etičko predvodničko djelovanje. Društveni kontekst u kojem djeluje Islamska zajednica zahtijeva plansku i kontinuiranu institucionalnu podršku imama u vršenju njihovog časnog i odgovornog poziva. U kreiranju normativnog okvira za produktivno djelovanje imama potrebno je da se imamski poziv pozicionira u korelaciji s reformom školskog programa u medresama i fakultetima Islamske zajednice, kao i državnim školskim programima. Islamska zajednica će nastaviti stručno osposobljavati i stipendirati imame i raditi na poboljšanju njihovog ekonomskog i socijalnog statusa. Kako bismo što adekvatnije vrednovali rad i rezultate koje imami, muallimi i muallime, vjeroučitelji, nastavnici, kao i drugi službenici Islamske zajednice, postižu – te u cilju njihovog motiviranja da stečena znanja i kreativne sposobnosti u svom radu ispoljavaju i primjenjuju na optimalan način i u najvećoj mjeri – potrebno je donijeti novi Pravilnik o priznanjima i nagradama i definirati kriterije za one koji ostvaruju zapažene rezultate u radu. Također će biti potrebno preciznije odrediti principe napredovanja u službi.

Kako bismo imamski poziv prilagodili zahtjevima vremena predlagat ćemo modele funkcionalnije organizacije radnog vremena imama. Nastavit ćemo s dosadašnjom praksom angažiranja penzionisanih imama u džematima i medžlisima i predlagati programe u kojima će iskustvo i znanje penzionisanih imama biti dodatno prepoznato. Imajući u vidu specifične okolnosti u kojima funkcioniraju povratnički džemati, bit će

neophodno sistemski i kontinuirano pružati podršku imamima u džematima na području entiteta Republika Srpska i drugim povratničkim džematima. Posebna pažnja bit će posvećena vojnim imamima, šehidskim porodicama i svim imamima koji imaju socijalne ili zdravstvene poteškoće. Za sve imame koji uz posao studiraju na drugom ili trećem ciklusu studija bit će osigurani, s fakultetima Islamske zajednice, posebni programi finansijske podrške za studij. Islamska zajednica razvit će zajednički program za seminare imama u BiH i izvan BiH te poseban stručni program za sve uposlene imame, koji će biti realiziran u saradnji s Fakultetom islamskih nauka u Sarajevu i svim muftijstvima i mešihatima.

6.2. Predškolske ustanove

Osnivanjem predškolskih ustanova, Islamska zajednica se opredijelila za stručan i sistemski pristup vjerskom odgoju i obrazovanju – od predškolskog uzrasta do zrelog doba. Predškolske ustanove Islamske zajednice su prepoznate kao snažna institucionalna podrška odgovornom roditeljstvu i razvijanju roditeljskih kompetencija. Istrajnost Rijasetu da iz Fonda Bej-tul-mal pruža materijalnu pomoć i podršku ovim ustanovama rada bila je pokretač osnivanja predškolskih ustanova i u manjim sredinama i medžlisima. Pravovremenim planiranjem budžeta u organima i institucijama Islamske zajednice potrebno je omogućiti podršku povećanju kapaciteta u medžlisima u

kojima djeluju predškolske ustanove, kao i podršku otvaranju obdaništa i igraonica za djecu u medžlisima u kojima to do sada nije bio slučaj. Kako bi se pružila kvalitetna usluga djeci i roditeljima, u odgojno-obrazovnom radu ovih ustanova potrebno je nastaviti s dodatnim programima edukacije za rukovodioce i zaposlene predškolskih ustanova i izraditi planove za intenzivnije uključivanje muallīma i svršenica islamskih fakulteta u njihov odgojno-obrazovni rad. Na tom planu postoje velike mogućnosti uvođenja sadržaja po poznatim svjetskim programima, posebno u većim sredinama.

6.3. Mekteb

Prethodni mandat Reisul-uleme obilježen je evidentnim razvojem i unapređenjem mektepske pouke. To potvrđuje uspješan rad kvalificiranih muallima i muallīma, kvalitetni udžbenici, multifunkcionalne i savremeno opremljene učionice, te organiziranje stručnih savjetovanja i seminara s ciljem poboljšanja metoda rada i rezultata mektepske pouke. Statistički podaci o broju upisanih redovnih polaznika mekteba u posljednjih nekoliko godina pokazuju da je mektepska pouka, uz časove vjeronauke u školama, najorganiziranija forma edukacije djece i mladih na području Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Dosadašnje kreativne projekte i inovacije u organiziranju mektepske pouke kao što su *online-mekteb* (multimedijalna platforma za vjersku pouku) i osnivanje mektepskih centara

u urbanim sredinama potrebno je organizacijski i programski osvježiti. S obzirom na izniman značaj mektepske pouke, u narednom periodu pred organima i institucijama Islamske zajednice postavljaju se dodatni zadaci unapređenja odgojno-obrazovnog procesa u mektebu. To se prije svega odnosi na nastavak pozitivne prakse opremanja mekteba po utvrđenim standardima, usvajanje savremenih pedagoških i didaktičko-metodičkih kompetencija, multidisciplinarnu podršku radu muallima i muallima, te prilagođavanje organizacije mektepske nastave savremenim društvenim uslovima roditeljskog i porodičnog planiranja i organiziranja radne sedmice i sedmičnih aktivnosti. Poseban potencijal za razvoj i snaženje ogleda se u većem angažmanu svršenica teoloških i pedagoških smjerova na fakultetima IZ.

6.4. Vjeronauka

Vraćanjem vjeronauke u školski sistem od 1992. godine do danas, vjeronauku u kontinuitetu pohađa 95% muslimanske djece u osnovnoj školi i oko 90% srednjoškolaca. Nastava islamske vjeronauke na području Bosne i Hercegovine izводи se zahvaljujući saradnji Islamske zajednice sa 16 nadležnih ministarstava obrazovanja. Koordinirani rad s Agencijom za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, pedagoškim zavodima i drugim nadležnim službama za standarde u nastavi,

omogućava vjeroučiteljima da u nastavnom procesu prate i primjenjuju savremene pedagoške standarde.

Status i pozicija vjeroučitelja neodvojivi su od institucionalnog djelovanja Islamske zajednice jer je Islamska zajednica jedina nadležna da za obavljanje poslova vjeroučitelja izdaje odgovarajuće saglasnosti i murasele. Islamska zajednica se u proteklom periodu izborila za primjeren status vjeroučitelja u školama. Afirmacija ugleda predmeta vjeronauka u odgojno-obrazovnom sistemu u značajnoj mjeri zavisi i od autoriteta i vjerodostojnosti vjeroučitelja. Vjeroučitelji moraju neprestano tragati za odgovorima kako, u svakoj fazi dječijeg razvoja, potaknuti mladu ljudsku dušu na susret i spoznaju transcencije. Budući da vjeronauka nije eksperimentalni predmet, angažirani vjeroučitelji otkrivaju i primjenjuju znanja i umijeća koja će mlade potaknuti da srcem, umom i sviješću spoznaju objavljene istine. U tom smislu, zahtjev za kontinuiranim vanakademske usavršavanjem vjeroučitelja u digitaliziranom svijetu nameće se kao naša institucionalna i neodgodiva obaveza. Digitalni mediji kojima su mladi sve više izloženi dokazano ometaju njihove metakognitivne vještine i kritičko mišljenje.

U narednom razdoblju bit će potrebno nastaviti aktivnosti na izradi novih udžbenika vjeronauke, završiti kurikularnu reformu te nastaviti dosadašnju plodonosnu saradnju s misijom OSCE-a. Islamska zajednica će institucionalno podržati sve dosadašnje aktivnosti koje su se pokazale svrsishodnim u promoviranju vjeronauke: edukacija vjeroučitelja, organiziranje

takmičenja za učenike, edukativne ekskurzije najboljih polaznika vjeronauke i najboljih vjeroučitelja. Uspostavit će se stalni dijalog s vjeroučiteljicama i vjeroučiteljima kako bi se zajedničkim naporom razvila saradnja koja je nužna za koordinirano djelovanje na području odgoja i obrazovanja mladih generacija. Potrebno je dodatno osnažiti ulogu vjeroučitelja i vjeroučiteljica u sistemu IZ.

6.5. Mreža mladih

Okvirni plan i program rada s mladima Rijaseta Islamske zajednice predstavlja institucionalnu platformu dosadašnjeg funkcioniranja Mreže mladih. Shodno tom planu, vrijednosne orijentacije Mreže mladih su vjera, moral, identitet i osjećaj pripadnosti domovini. Organiziranjem edukativnih programa, radionica, humanitarnih i volonterskih akcija, te kampova i druženja mladih u prirodi, Islamska zajednica će nastaviti da kroz postojeću organizacionu strukturu mladima daje prostor za kreativan i dragocjen aktivizam i doprinos zajednici. S obzirom da je bitna odlika mladih ljudi težnja ka samoaktualizaciji, neophodno je da u narednom periodu Mreža mladih bude angažirani akter i nosilac većine aktivnosti namijenjenih mladima, a ne samo konzument i povremeni učesnik u aktivnostima Islamske zajednice. Program djelovanja Mreže mladih potrebno je sveobuhvatno osmisliti aktuelnim i primjerenim sadržajima koje će predlagati i promovirati mladi. Na taj način stvarat

ćemo pretpostavke da mlade odgajamo i obrazujemo za samostalnost u donošenju odluka, za hrabrost u prihvatanju izazova i za odgovoran i odvažan susret s naukom i tehnologijom. Na godišnjem nivou realizacije programa Rijaset, aktivnosti Mreže mladih koordinirat će student ili studentica Fakulteta islamskih nauka koju ili kojeg izabere Udruženje studenata. Jednogodišnji angažman će biti u okviru Uprave za vjerske poslove. Isti princip moguće je primijeniti i na nivou muftijstava. Na taj način Mreža mladih će dobiti na vitalnosti, dinamičnosti i stalnom osmišljavanju novih sadržaja. Potrebno je posebno osmisliti sadržaje za srednjoškolsku i studentsku populaciju.

6.6. Odjel za brak i porodicu

Mnogobrojni izazovi s kojima se susreće savremena porodica zahtijevaju odgovoran institucionalan pristup. Porodični odgoj predstavlja osnov na kojem se izgrađuje vjerski odgoj. Islamska zajednica u prethodnom mandatu na svim nivoima institucionalnog djelovanja, od džemata do Rijaset, realizirala je niz aktivnosti i programa s ciljem promoviranja braka i bračnih vrijednosti, afirmiranja porodičnog života u skladu s islamskim vrijednosnim sistemom i porodičnim vrijednostima. Iskustva korisnika usluge savjetovališta za brak i porodicu, koja uspješno funkcioniraju u nekim medžlisima, preporuka su da se ovaj važan projekat – kao kvalitetno osmišljen program edukacije – pokuša implementirati u što više medžlisa. Nedopustivo je

mali broj uposlenih koordinatorica za brak i porodicu u medžlisima. S obzirom na njihov značajan angažman u organiziranju edukativnih programa, seminara, tribina i radionica, Islamska zajednica koordinatoricama za brak i porodicu treba osigurati značajniju stručnu i finansijsku podršku. Bračne i porodične teme trebaju biti više zastupljene i raznovrsnije i profesionalnije tematizirane u odgojno-obrazovnim ustanovama i medijima Islamske zajednice.

7.

OBRAZOVANJE, NAUKA I RAZVOJ KADROVA

1882.

2026.

2033.

7.

OBRAZOVANJE, NAUKA I RAZVOJ KADROVA

7.1. Medrese

Islamska zajednica će nastaviti predano razvijati i unapređivati rad medresa kroz dosljednu implementaciju strateških odrednica njihovog rada i razvoja. Poseban naglasak bit će na jačanju kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa, unapređenju kompetencija nastavnog kadra, razvoju savremenih nastavnih metoda, daljnjem unapređenju digitalnih platformi te dodatnom osnaživanju uloge medresa u društvenom i kulturnom životu zajednice. Istovremeno će se raditi na digitalizaciji nastavnih i administrativnih procesa kao i razvoju informatičkih kompetencija učenika i nastavnika. Posebna pažnja bit će posvećena osiguravanju vertikalne prohodnosti učenika medresa prema visokoškolskim institucijama, kao i jačanju horizontalne povezanosti s organima i ustanovama Islamske zajednice, čime se otvaraju dodatne mogućnosti profesionalnog razvoja i zapošljavanja svršenika medresa. Istovremeno će se nastaviti

saradnja medresa s obrazovnim, kulturnim i društvenim institucijama, razvijati različiti programi koji doprinose afirmaciji medresa u javnom prostoru, te nastaviti pružati podrška medresama u sistemu Islamske zajednice i srodnim odgojno-obrazovnim ustanovama Islamske zajednice u Crnoj Gori i drugim sredinama u kojima djeluju. Poseban značaj imat će aktivnosti koje doprinose povezivanju učenika i alumnista medresa, kao i programi koji podstiču društvenu odgovornost, intelektualnu radoznalost i moralnu izgradnju mladih generacija. Time medrese nastavljaju svoju historijsku misiju kao ustanove koje objedinjuju znanje, odgoj i služenje zajednici. Rijaset će nastaviti stalni dijalog o važnosti odgojnog procesa u medresama kao ključnog segmenta u formativnom razvoju učenika i učenica.

7.2. Fakulteti

Rijaset će i u narednom periodu raditi na unapređenju sistema visokog obrazovanja u Islamskoj zajednici. U reformskom procesu koji je, pod vodstvom reisul-uleme Husein efendije Kavazovića, vođen u proteklih nekoliko godina, posebna pažnja posvećena je Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu kao najvažnijoj visokoškolskoj ustanovi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Polaziti ćemo od stava koji je reisul-ulema Husein efendija Kavazović naglasio na početku spomenutog reformatorskog procesa, 2024. godine: Fakultet islamskih nauka i

dalje se treba razvijati kao temeljna visokoškolska ustanova za obrazovanje naših imama, muallima i muderrisa, ali i kao visokoobrazovna ustanova za naše teološko obrazovanje i razvoj islamske misli ukorijenjene u našoj obrazovnoj tradiciji epistemološkog jedinstva Tradicije i Racionalnog (*naql-a* i *'aql-a*). U pogledu sistema visokog obrazovanja u Islamskoj zajednici, Rijaset će i u narednom periodu, zajedno s Vijećem muftija i fakultetima Islamske zajednice, raditi na daljnjoj integraciji odnosno povezivanju četiri fakulteta koji djeluju u okviru IZ, kao i na prilagođavanju nastavnih planova i programa savremenim izazovima i potrebama pred kojima se nalazi Islamska zajednica. Rijaset će putem Uprave za obrazovanje i nauku i Uprave za vjerske poslove, te u saradnji s Vijećem muftija, poticati i koordinirati naučno-istraživačke programe i projekte na fakultetima čiji će rezultati biti od koristi u koncipiranju odgovora na aktuelne vjerske i društvene izazove u radu i djelovanju imama, medžlisa, muftijstava i Islamske zajednice u cjelini. Rijaset će i dalje pružati svu potrebnu podršku i pomoć u povezivanju fakulteta koji djeluju u okviru Islamske zajednice sa srodnim fakultetima u regionu, muslimanskom svijetu i Europi.

7.3. Islamski univerzitet

Rijaset će razmotriti potrebu, otvoriti debatu i akademsku raspravu o opravdanosti osnivanja Islamskog univerziteta unutar kojeg bi djelovali postojeći fakulteti (FIN, IPF u Zenici, IPF u

Bihaću i FIS u Novom Pazaru), s reorganiziranim i modificiranim studijskim programima, kao i fakulteti s novim studijskim programima iz oblasti historijskih, pravnih, lingvističkih, ekonomskih, političkih i drugih nauka. Rijaset će, također, ispitati i razmotriti administrativno-pravne, organizacijske i druge uslove pod kojima bi Islamski univerzitet – čiji bi osnivač bio Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – mogao biti internacionalnog karaktera i u čijem radu i djelovanju bi imao partnerske odnose i druge oblike akademske, kadrovske, finansijske i tehnološke saradnje s nekim prestižnim institutima, fakultetima i univerzitetima u islamskom svijetu i Europskoj uniji.

7.4. Sistem stručnog i visokog obrazovanja imama

Značajne reformske mjere u području visokog obrazovanja Rijaset je poduzeo u prethodnom mandatu. U narednom mandatu Rijaset će pratiti primjenu novog modela obrazovanja imama na tri nivoa i poduzimati potrebne korake i mjere na programskom i organizacionom usklađivanju stručnog i visokog obrazovanja imama u skladu s dinamičkim razvojem vjerskog života, ubrzanim ekonomskim i društvenim kretanjima i temeljnom misijom Islamske zajednice. Bit će potrebno razvijati nove stalne i povremene, systemske i institucionalne, obavezne i fakultativne programe u okviru kojih će predavanja, seminare, kolokvije, radionice i druge oblike stručnog usavršavanja

i akademskog obrazovanja prioritarno izvoditi kvalificirani i, s referentnim iskustvom i rezultatima u radu, imami kao stručnjaci iz prakse.

7.5. Institut za društvena i religijska istraživanja

Rijaset će kao suosnivač Instituta za društvena i religijska istraživanja u Tuzli pružati podršku radu Instituta, posebno u pogledu projekata i programa u okviru kojih će se Institut – a na osnovu smjernica, potreba i prijedloga Vijeća muftija i drugih organa i institucija Islamske zajednice, u saradnji s obrazovnim ustanovama, bibliotekama i fakultetima Islamske zajednice – baviti istraživanjem socioloških, kulturalnih, historijskih i drugih društvenih aspekata islama u bosanskohercegovačkoj povijesti, kulturi i društvu. U tom pogledu Rijaset će pružiti podršku jačanju organizacijskih, kadrovskih i drugih kapaciteta Instituta za društvena i religijska istraživanja u Tuzli.

7.6. JU Specijalna biblioteka „Behram-beg“ u Tuzli

Javna ustanova Specijalna biblioteka „Behram-beg“ u Tuzli jedna je od dvije biblioteke čiji je osnivač Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini. Uz uobičajene bibliotečke poslove i pružanje podrške korisnicima, ova biblioteka – organizacijom

promocija, tribina i izložbi, saradnjom sa školama i univerzitetima, te projektima koji afirmiraju čitalačku kulturu i naučno-istraživački rad – zauzima značajnu ulogu u razvoju obrazovne, kulturne i izdavačke djelatnosti i doprinosi kvalitetu misijskog djelovanja na području Muftijstva tuzlanskog. U narednom periodu je potrebno nastaviti s unapređenjem njenih usluga i digitalnih servisa, snažnijim povezivanjem s Gazi Husrev-begovom bibliotekom i drugim srodnim ustanovama, te jačanjem saradnje s univerzitetima i akademskom zajednicom, kako bi JU Specijalna biblioteka „Behram-beg“ u Tuzli ostala jedan od nosilaca intelektualne i duhovne tradicije svog kraja. Na tom tragu potrebno je i u drugim krajevima Bosne i Hercegovine razvijati biblioteke kao ustanove koje će osnažiti razvoj vjerskog, obrazovnog i kulturnog identiteta muslimana.

7.7. Centar za obuku i kadrove

U okviru Islamske zajednice – kao velike i složene organizacije – djeluje više od 2000 imama i muallima, više od 1000 vjeroučitelja te više od 500 nastavnica i nastavnika u obrazovnim ustanovama, kao i nekoliko stotina djelatnika u različitim ustanovama Islamske zajednice. Samo u posljednjih tridesetak godina više od 15000 učenika i studenata je završilo svoje srednjoškolsko obrazovanje u medresama i fakultetima Islamske zajednice. Centar za obuku i kadrove Rijaseta Islamske zajednice u BiH u narednom periodu će poduzeti sve potrebne

aktivnosti na razvijanju programa koji će Rijasetu omogućiti još bolje, preglednije, analitičnije i svrsishodnije upravljanje ljudskim resursima, pouzdanije planiranje, racionalnije zapošljavanje, stručno obrazovanje, adekvatnije nagrađivanje i, posebno, povezivanje alumnista medresa i islamskih fakulteta u aktivne platforme i baze podataka kroz koje će se poticati i razvijati te voditi različite vjerske, kulturne, naučne, ekonomske i druge projekte, akcije i programe. Rijaset će razmotriti mogućnosti i opravdanost organizacionog i institucionalnog povezivanja i objedinjavanja određenih segmenata i poslova vezanih za upravljanje informacionim sistemom Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini s Centrom za obuku i kadrove Rijasetu Islamske zajednice u BiH, a u cilju racionalnijeg i efikasnijeg upravljanja ljudskim resursima u Islamskoj zajednici.

8.

DOMOVINA,
DOMOVINSKE
ZEMLJE, DIJASPORA
I VANJSKI POSLOVI

1882.

2026.

2033.

8.

DOMOVINA, DOMOVINSKE ZEMLJE, DIJASPORA I VANJSKI POSLOVI

8.1. Veza domovine i dijaspora

Veza domovine s dijasporom i organiziranje vjerskog života bošnjačke dijaspora predstavljaju jedno od ključnih pitanja i važno strateško područje ukupnog djelovanja Islamske zajednice. Vjerski život u džematima u Zapadnoj Europi i drugim dijelovima svijeta odvija se u složenim političkim, društvenim, vjerskim i kulturnim kontekstima, u vremenu intenzivnih migracija, promijenjenih društvenih okolnosti i sve izraženije potrebe za očuvanjem vjerskog, kulturnog i nacionalnog identiteta Bošnjaka. Zato je neophodna snažna podrška Islamske zajednice jačanju institucija i daljnjem razvoju održivih modela njihovog rada koji čuva našu autentičnu islamsku tradiciju i odgovara na izazove savremenog života u europskim društvima.

Islamska zajednica će i u narednom periodu, kroz svoje organe, ustanove, mešihate, muftijstva, medžlise i džemate, nastaviti razvijati programe koji jačaju svijest o pripadnosti Bosni i Hercegovini kao domovini i prostoru višestoljetnog institucionalnog, duhovnog i kulturnog kontinuiteta muslimana.

U zemljama u okruženju, Rijaset će nastaviti saradnju s mešihatima i dalje razvijati programe na polju vjerskog obrazovanja, mekteba, vjeronauke, kulture i potrebne literature za opće poznavanje muslimanskog i bošnjačkog identiteta.

Posebna pažnja će biti posvećena dijaspori kroz zajedničke programe i planove na polju infrastrukture, kadrovskog jačanja imama i administrativnog osoblja, zajedničkog definiranja potrebnih programskih sadržaja, pripreme potrebne literature na različitim jezicima za potrebe mlađih generacija i upoznavanje domovine, te povezivanja s ostalim relevantnim faktorima u državama u kojima djeluje IZ.

Među tim programima poseban značaj ima rad s mladima. Oni su najosjetljiviji dio dijaspore, jer žive između dva kulturna prostora i suočeni su s pitanjima pripadnosti i sigurnosti u vlastiti identitet. U tom smislu, potrebno je razvijati ljetne škole, kampove, obrazovne, kulturne i duhovne programe, studentske posjete, susrete mladih, mreže alumnista medresa i islamskih fakulteta, kao i zajedničke projekte Mreže mladih i džemata u domovini i dijaspori.

Ovi programi trebaju mladima omogućiti da bolje upoznaju historiju, kulturno naslijeđe, vakufe, obrazovne i naučne

ustanove Islamske zajednice, ali i savremene društvene izazove Bosne i Hercegovine. Na taj način će se osigurati aktivna, trajna i čvrsta veza generacija koje odrastaju izvan domovine s Islamskom zajednicom i Bosnom i Hercegovinom. Ljetna škola „Mala medresa“ koju godinama uspješno realiziraju Medresa u Visokom i ICNAB te, ove godine započeti, sličan projekt „Korijeni i identitet“ u Gazi Husrev-begovoj biblioteci predstavljaju primjere dobre prakse koju treba proširiti.

8.2. Vanjski poslovi

U pogledu vanjskih poslova, Rijaset Islamske zajednice će nastaviti saradnju s islamskim zajednicama na Balkanu, s drugim vjerskim zajednicama i crkvama u Bosni i Hercegovini i Europi, s vakufskim i drugim nadležnim državnim organima i institucijama u muslimanskom svijetu, s nadležnim državnim organima i tijelima zemalja Europske unije, kao i s akademskim i nevladinim institucijama i organizacijama u Bosni i Hercegovini i svijetu.

Odnos prema državi Bosni i Hercegovini, Islamska zajednica će nastaviti razvijati na principima ustavnog položaja i Zakona o pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u BiH, autonomije Islamske zajednice, odvojenosti države od vjerskih zajednica i saradnje države i vjerskih zajednica u područjima i civilnim projektima koji su od šireg društvenog i javnog interesa. Rijaset će u narednom periodu, u odnosu prema državnim

organima i institucijama, posebno tražiti: donošenje Zakona o restituciji, povoljnije uslove penzionog fonda imama, podršku programima i projektima IZ koji imaju širi društveni značaj, te podršku institucijama, ustanovama i programima Islamske zajednice koji se bave zaštitom kulturne baštine u vlasništvu Islamske zajednice.

Rijaset IZ BiH planira, putem Uprave za vanjske poslove i dijasporu, proširiti djelovanje i snaženje odnosa sa specijaliziranim institucijama Ujedinjenih naroda u Njujorku i Ženevi, Europskom Unijom, Vijećem Europe, OSCE/ODIHR i OIC Nezavisne stalne komisije za ljudska prava (IPHRC) u domenima od interesa za Islamsku zajednicu i muslimane kao što su borba protiv islamofobije, mržnje prema muslimanima i općenito rasizma, zaštita institucije porodice kao temeljne društvene institucije i suprotstavljanje nametnutim konceptima koji ne uživaju međunarodni konsenzus (SOGI), prava muslimanskih manjina u zapadnim društvima, promocija međureligijskog i međukulturalnog dijaloga i saradnje, zaštita slobode vjerovanja i izražavanja, borba protiv negiranja genocida i promocija općih ljudskih vrijednosti. Uprava za vanjske poslove i dijasporu uspostavljat će kontakte s institucijama i pojedincima koji su aktivni u spomenutim domenima, učestvovati na konferencijama i važnim zasjedanjima, pripremati fokusirane govore i intervencije tokom tematskih debata i diskusija, organizirati samostalno ili u saradnji s drugim udruženjima, nevladinim organizacijama ili institucijama paralelne događaje s posebnim

fokusom na teme od značaja npr. tokom zasjedanja Vijeća za ljudska prava u Ženevi, UN Komisije o položaju žene, komemoracije značajnih datuma poput Međunarodnog dana borbe protiv islamofobije, Svjetske sedmice međureligijske harmonije i sl. Na taj način Islamska zajednica će sistematski i institucionalno odgovoriti na savremene rasprave i teme koje su važne za muslimane u BiH i dijaspori.

Islamska zajednica će razviti svoj Centar za međureligijski i međukulturni dijalog i uložiti u razvoj kadrova koji će se specijalizirati za područja katoličkog, pravoslavnog i jevrejskog učenja, istočnoazijskih religija i neoreligijskih pokreta.

9.

IBADETSKE,
SOCIJALNE I
HUMANITARNE
DJELATNOSTI

1882.

2026.

2033.

9.

IBADETSKE, SOCIJALNE I HUMANITARNE DJELATNOSTI

9.1. Socijalni programi, povratnički džemati i imami

Potvrđujući važnost islamske solidarnosti, osjetljivosti i brige za slabe i siromašne, Rijaset će nastaviti razvijati i realizirati socijalne programe putem Ureda za društvenu brigu, u saradnji s muftijstvima a kroz različite fondove i sekcije kao što su Fond za pomoć siromašnima, Fond za pomoć imamima i imamima u penziji, Fond za stipendiranje učenika, Fond za pomoć povratnicima, Fond za pomoć bolesnicima. Rijaset će angažirati sve potrebne resurse kako bi se IZ jasnije opredijelila i definirala svoju ulogu u razvoju sistematskih programa i projekata u brizi o džematima koji nemaju ekonomskog potencijala za samostalno djelovanje. To se može razvijati na više načina, kroz Rijasetovu pomoć, povezivanje sa snažnijim džematima i ulaganjem u vakufsku infrastrukturu. Briga o slabijim pojedincima

i džematima koji nemaju ekonomski potencijal će biti stalno opredjeljenje IZ.

9.2. Ured za zekat

Jedna od najvažnijih institucionalnih obaveza Islamske zajednice jeste organizirano prikupljanje zekata i sadekatul-fitra u Fond Bejtul-mal. Legitimitet Islamske zajednice da na institucionaliziran način vrši prikupljanje zekata i sadekatul-fitra utemeljen je u njenim prerogativima koje kao nadležna islamska vlast (*ulul-emr*), autonomna vjerska organizacija bosanskohercegovačkih muslimana, preduzima u upravljanju vjersko-prosvjetnim i vakufskim poslovima. Ovu odgovornu zadaću Islamska zajednica je u proteklom periodu izvršavala organizirano, kompetentno i profesionalno.

U narednom periodu organi i institucije Islamske zajednice će konzistentno sprovoditi, i dodatno unapređivati, postojeće normativne akte i razvijati efikasne strategije koje se odnose na prikupljanje i raspodjelu sredstava iz Bejtul-mala. Raspodjelu sredstava iz Fonda Bejtul-mal Islamska zajednica će usklađivati s aktuelnim i prioritetnim potrebama članova i pripadnika Islamske zajednice, uvažavajući poštovanje šerijatskog principa da se prikupljena sredstva zekata i sadekatul-fitra raspoređuju isključivo kur'anskim kategorijama korisnika. To znači da će Islamska zajednica nastaviti s praksom da iz Fonda Bejtul-mal izdvaja sredstva za pomoć siromašnim i ugroženim

pojedincima i porodicama, odgojno-obrazovnim, naučnim i kulturnim ustanovama Islamske zajednice, te da će pomagati rad mekteba i predškolskih ustanova.

Iz Fonda Bejtul-mal nastaviti će se stipendiranje učenika i studenata, promocija institucije braka i porodice, te pružanje podrške aktivnostima mladih, aktivnostima hifza Kur'ana, centrima koji se bave rehabilitacijom ovisnika, humanitarnim i drugim organizacijama koje se bave društveno korisnim radom, kao i drugim za muslimane bitnim projektima i aktivnostima. Bejtul-mal će i dalje predstavljati siguran izvor podsticaja i pomoći u radu medžlisa i džemata u mjestima povratka. U tom smislu, potrebno je kadrovski i programski osnažiti Ured za zekat kako bi u narednom periodu organi i ustanove Islamske zajednice koordiniranim i dinamičnim radom unaprijedili sistem prikupljanja i raspodjele sredstava Fonda Bejtul-mal. Islamska zajednica će dosljedno nastaviti voditi brigu o zekatu kao ibadetu i fundamentu islamskog učenja.

9.3. Ured za hadž i umru

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini će, s velikom odgovornošću i predanošću, nastaviti unapređivati institucionalni kvalitet organizacije hadža. Savremeni način organizacije, kroz pažljivo logističko planiranje i profesionalne timove, uključujući administrativne pripreme, edukaciju i obuku vodiča, dostupnost zdravstvenih usluga 24/7, podizanje standarda smještaja

i ostalih usluga, koordinaciju i upravljanje na terenu, prijevoz i smještaj, nastojat će osigurati da hadžije imaju sve potrebne uvjete za obavljanje hadža u skladu sa standardima. Istovremeno, Islamska zajednica prepoznaje važnost organiziranja i odlaska na umru, pružajući iste visoke standarde pripreme i realizacije ovog ibadeta. Ured za hadž i umru kontinuirano će se sadržajno i kvalitativno razvijati kroz savremene koncepte rada, afirmirajući pružanje usluga i unapređivanje iskustva odlaska na hadž i umru, te u svome radu nuditi i druga putovanja. Trajna obaveza Islamske zajednice jeste kontinuirano unapređivanje uvjeta za pripremu i obavljanje hadža i umre i drugih edukativnih putovanja. Hadž i umra su dio islamskih ibadeta, stoga je nužno voditi računa o ulozi Islamske zajednice u tom segmentu. Sve organizacijske poslove potrebno je prilagođavati standardima iz prakse koji su razvijeni u savremenom svijetu.

9.4. Odjel za kurbane

U savremenim uvjetima života povećava se broj vjernika koji nisu u mogućnosti prinijeti bajramsku žrtvu na tradicionalan način, u okvirima domaćinstva i porodice. Zato akcija prikupljanja uplata i organiziranog prinošenja kurbana za potrebe obrazovnih institucija IZ i humanitarne potrebe, koja se u okviru Islamske zajednice realizira već šezdeset godina u kontinuitetu, zauzima važno mjesto u njenom misijskom, socijalnom i

organizacijskom djelovanju. Vodeći računa o činu prinošenja kurbana kao – prije svega – ibadetu, ne treba zanemariti ni obavezu da se ova akcija realizira u skladu s visokim higijensko-sanitarnim standardima i unaprijed utvrđenim procedurama. Time se osiguravaju višestruke društvene koristi, kako za domaće uzgajivače stoke, naročito među povratničkom populacijom, tako i za krajnje korisnike ove akcije, medrese, studentske centre, narodne kuhinje, socijalno ugrožene porodice i javne ustanove. Islamska zajednica će putem Odjela za kurban u narednom periodu raditi na jačanju logističkih kapaciteta, digitalizaciji procesa prijave i praćenju uplate kurbana, unapređenju saradnje s poljoprivrednim proizvođačima i prerađivačima mesa kako bi se povećale mogućnosti prerade, skladištenja i distribucije kurbanskog mesa tokom čitave godine.

10.

KULTURA, TRADICIJA I INSTITUCIONALNO PAMĆENJE

1882.

2026.

2033.

10.

KULTURA, TRADICIJA I INSTITUCIONALNO PAMĆENJE

10.1. Kulturno naslijeđe

Materijalna i nematerijalna dobra islamske kulture u Bosni i Hercegovini i cjelovitom Sandžaku predstavljaju najvjerodostojnije svjedočanstvo općih vrijednosti islama, vitalnosti i kreativnosti bosanskih muslimana, otvorenosti, kreativne privrženosti svojoj vjeri i domovini, naše muslimanske i bošnjačke povijesne ukorijenjenosti. Rijaset je u prethodnom razdoblju i, posebno u proteklom mandatu, poduzeo značajne korake na polju očuvanja kulturnog naslijeđa, njegove valorizacije i promocije, odnosno sistemskog i odgovornog upravljanja materijalnim i nematerijalnim dobrima kulturnog naslijeđa u vlasništvu Islamske zajednice. Rijaset će i dalje nastaviti raditi na izgradnji i unapređenju institucionalnih, pravnih, materijalno-tehničkih i

naučno-stručnih resursa, mehanizama i procedura putem kojih će brinuti o kulturnom naslijeđu Islamske zajednice.

10.2. Gazi Husrev-begova biblioteka

Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu je najstarija javna biblioteka i najstarija ustanova kulture u ovom dijelu Europe. Najširi značaj njene rukopisne zbirke potvrđen je upisom na UNESCO listu „Memory of the World”. Ona predstavlja prvorazredno mjesto kolektivnog kulturnog pamćenja koje daje institucionalnu formu našem zajedničkom pamćenju i trajni je nosilac misije prevođenja tradicije u aktuelne forme savremenosti. Uz temeljnu misiju čuvanja, naučne obrade i prezentiranja naučnoj i široj javnosti našeg pisanog kulturno-historijskog naslijeđa, Biblioteka će nastaviti s organiziranjem naučnih i kulturnih sadržaja koji je čine mjestom susreta ljudi i ideja, i važnim kanalom komunikacije Zajednice s naučnom i kulturnom javnošću. Među navedenim sadržajima posebno mjesto treba pripasti neformalnim studijskim programima, ljetnim školama za studente iz Bosne i Hercegovine i dijaspore. Ključni pravac razvoja Biblioteke u budućnosti je proces njenog integriranja u Univerzitet u Sarajevu, odnosno sticanje statusa pridružene članice Univerziteta. Time će njen rukopisni, arhivski i štampani fond, njene digitalne kolekcije i stručni kadrovi postati dio nastavnih procesa, naučnih istraživanja i projekata međunarodne saradnje koji će kulturno-historijsko naslijeđe naše domovine

učiniti vidljivijim u međunarodnoj akademskoj i široj društvenoj zajednici. Time će se steći i uvjeti da u finansiranju njenih aktivnosti u značajnoj mjeri učestvuju javna sredstva.

10.3. Arhiv Islamske zajednice

Arhivska građa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, nastala u radu organa i ustanova Islamske zajednice, predstavlja značajan i bogat izvor podataka iz historije Islamske zajednice, kulturne baštine Bošnjaka, te dragocjeno i nezamjenjivo svjedočanstvo o našoj prošlosti. Dio ukupne arhivske građe Islamske zajednice iz perioda od 1882. do 2016. godine, u obimu od oko 900 dužnih metara, smješten je u Odjeljenju Arhiva Islamske zajednice u Gazi Husrev-begovoj biblioteci. Navedena građa je u potpunosti sačuvana, djelimično sređena i pristupačna istraživačima. Nastavit će se s analitičkom obradom postojeće arhivske građe, te raditi na ostvarivanju pretpostavki za izlučivanje i preuzimanje arhivske građe s terena, adekvatan smještaj, tehničku i analitičku obradu i digitalizaciju, kako bi bila sačuvana i dostupna istraživačima koji sve češće iskazuju interes za nju. Potrebno je osmisлити program i uključiti arhivsku građu iz organa i džemata izvan Bosne i Hercegovine kako bi se mogla sačuvati cjelovitost dokumentacije i razvoja IZ i izvan BiH.

10.4. Tezkiretnama

Tezkiretnama predstavlja veoma značajnu institucionalnu formu kulture sjećanja i program kojim Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini svoje suočavanje sa savremenim izazovima vrši na temeljima kontinuiranog produbljivanja povijesne samosvijesti – preuzimajući inspiraciju iz života i djela velikana iz vlastite moderne povijesti. U narednoj fazi primjene i realizacije programa *Tezkiretnama* bit će potrebno dopuniti listu ličnosti značajnih za islam, muslimane i Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini. Unaprijedit ćemo sadržaje i organizacijske forme programa, kolokvija, simpozija, okruglih stolova i drugih sadržaja iz programa *Tezkiretnama* u pogledu njihove aktuelnosti, dinamičnosti i funkcionalnosti. I u narednom periodu svi organi, institucije i ustanove treba da nastave s izvršavanjem svojih obaveza iz programa *Tezkiretnama* i da u svoje godišnje planove kao i u izvještaje redovno unose predviđene obaveze i realizirane aktivnosti.

10.5. Muzej islamske kulture i umjetnosti

U proteklom mandatu Rijaset Islamske zajednice u BiH uspješno je realizirao stoljetnu ideju i nastojanje Islamske zajednice i 2023. osnovao Muzej islamske kulture i umjetnosti. U narednom periodu Rijaset će posebnu pažnju posvetiti daljnjem razvoju naučno-istraživačkih, konzervatorskih,

restauratorskih, izložbeno-predstavljачkih i drugih kapaciteta Muzeja islamske kulture i umjetnosti kako bi Muzej uspješno vršio svoju veoma značajnu kulturno-promotivnu misiju i, na taj način, predstavljajući najreferentniju ustanovu ove vrste na kulturnoj mapi Jugoistočne Europe, doprinio boljem poznavanju vlastite povijesti, kulture i umjetnosti Bošnjaka i Bosne i Hercegovine, boljem razumijevanju islama i većoj kulturnoj saradnji u regionu i Europi.

10.6. Registriranje materijalnih i nematerijalnih dobara u vlasništvu Islamske zajednice

U narednom periodu bit će potrebno poduzeti intenzivne aktivnosti na polju systemske i cjelovite primjene *Pravilnika o proglašenju materijalnih i nematerijalnih dobara kulturnim naslijeđem Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini* koji je Rijaset donio u prethodnom mandatu, 2024. godine. To na praktičnom planu znači da će Rijaset, u cilju zaštite, čuvanja i osiguravanja kontinuiteta vrijednosti islamskog kulturnog naslijeđa za sadašnje i buduće generacije, u predstojećem mandatu, prema procedurama predviđenim ovim pravilnikom, u *Registar kulturnog naslijeđa Islamske zajednice* izvršiti upis svih pokretnih i nepokretnih dobara u vlasništvu Islamske zajednice, a koja prema stručnim, naučnim, historijskim, kulturnim, umjetničkim i drugim relevantnim kriterijima ispunjavaju uslove za status

kulturnog naslijeđa Islamske zajednice. Na taj način sva pokretna i nepokretna dobra koja budu upisana u Registar – a to znači koja dobiju status i jednoobraznu oznaku kulturnog naslijeđa Islamske zajednice – bit će institucionalno zaštićena i podlijevat će posebnim uslovima, standardima i procedurama njihovog korištenja, upravljanja i čuvanja. Rijaset će izraditi i pravilnik o nematerijalnoj kulturnoj baštini i razvijati svijest o važnosti čuvanja muslimanske tradicije.

11.

KOMUNIKACIJE,
JAVNOST I IZDAVAČKA
DJELATNOST

1882.

2026.

2033.

11.

KOMUNIKACIJE, JAVNOST I IZDAVAČKA DJELATNOST

11.1. Media centar

Media centar Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je zapaženim kontinuiranim razvojem svih svojih medijskih platformi: IIN Preporod, Radio BIR, BIR TV, Preporod.info i Agencija MINA potvrdio svoju poziciju centralne institucionalne medijske kuće Islamske zajednice. Napredak je ostvaren u svim segmentima njegovog rada i djelovanja: organizaciono, kadrovski, materijalno-finansijski, tehničko-tehnološki i produkcijski, što je rezultiralo raznovrsnijim i sadržajnijim programskim sadržajima na svim platformama. Posebno je važno da je Media centar Islamske zajednice na svom razvojnom putu tehnološki dostigao nivo na kojem sada može, pored aktuelnih tema i događaja, produkcijski realizirati i brojne druge specijalne programske projekte od iznimnog javnog značaja, te izravno pratiti različite događaje i obilježavanje značajnih datuma i godišnjica iz naše prošlosti. Media centar, također, ostvaruje

sve značajniju i svestraniju saradnju sa svim organima, ustanovama i institucijama Islamske zajednice, što značajno povećava terensku prisutnost i ravnomjerniju pokrivenost cijelog prostora Bosne i Hercegovine i naše dijaspore. Bit će potrebna stručna, akademska i šira analiza programske orijentiranosti i načina koordiniranog djelovanja medijskih platformi Media centra. Medijsko djelovanje nužno mora pratiti interese Islamske zajednice.

11.2. Izdavačka djelatnost

Kao centralna izdavačka kuća Islamske zajednice, El-Kalem kontinuirano radi na približavanju islama pripadnicima Islamske zajednice i šire javnosti, osiguravanju vjeronaučnih udžbenika za medrese i islamske fakultete, te na prevodjenju i objavljivanju klasičnih i savremenih studija o islamu. Na taj način ova izdavačka kuća, kao najznačajnija institucija za objavljivanje vjerske literature na bosanskom jeziku, nastavlja gotovo dva stoljeća dugu izdavačku tradiciju bosanskih muslimana i Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. U dosadašnjem radu El-Kalem je objavio preko hiljadu naslova u višemilionskom tiražu.

El-Kalem svoju produkciju ne ograničava samo na vjerske knjige, nego objavljuje djela i iz historije, filozofije, kulture, tradicije, lingvistike i drugih oblasti ljudskog života. Takvim aktivnostima El-Kalem doprinosi i prezentaciji prošlosti, kulture i

tradicije Bošnjaka na ovim prostorima, ali i širom svijeta. Kako bi svoja izdanja učinio što dostupnijim čitalačkoj publici u zemlji i inostranstvu, 2005. godine je pokrenuta internet stranica za promociju i online prodaju izdanja, kao i ponudu e-knjiga.

El-Kalem će u narednom periodu nastaviti razvijati izdavačku djelatnost prema potrebama Islamske zajednice, njenih obrazovnih ustanova, džematlija, imama, posebno mladih, ali i šire akademske i kulturne javnosti. Rijaset će formirati Izdavački savjet El-Kalema koji će imati zadaću da utvrđuje, planira i razvija izdavačku politiku u skladu s prioritetnim potrebama Islamske zajednice i njenih pripadnika. Rijaset će osigurati finansijska sredstva kao poticaj istraživačima i autorima koji će moći aplicirati za objavljivanje svojih autorskih djela u El-Kalemu. Kriterije i način apliciranja odredit će stručne komisije.

11.3. Odnosi s javnošću

Ustav Islamske zajednice, pored načela zakonitosti i odgovornosti, posebno ističe i načelo javnosti rada, uključujući pravo pripadnika Islamske zajednice da budu obaviješteni o radu njenih organa i ustanova. Islamska zajednica će nastaviti razvijati praksu odgovornog institucionalnog komuniciranja s javnošću, zasnovanu na transparentnosti, istinitosti, komunikacijskoj kompetenciji i dvosmjernom protoku informacija. Imajući u vidu misijsko djelovanje Islamske zajednice, kao i povjerenje koje uživa u društvu, potrebno je u njenim organima

i ustanovama dodatno razvijati modele otvorene, odgovorne i dvosmjerne komunikacije. Takav oblik komunikacije podrazumijeva uvažavanje različitih stavova i očekivanja javnosti, otvoren dijalog i spremnost na aktivno slušanje. Istovremeno, Islamska zajednica ostaje pozvana da čuva moralne vrijednosti, vjerodostojnost i izvornost Božanske poruke. Imajući u vidu značaj medijske pismenosti u prepoznavanju dezinformacija i kritičkom vrednovanju medijskih sadržaja, Islamska zajednica će nastaviti s kontinuiranom edukacijom svojih službenika u oblasti razvoja komunikacijskih vještina, medijske pismenosti i savremenog digitalnog komuniciranja. Time će se jačati njihove kompetencije za odgovorno, jasno i vjerodostojno komuniciranje u javnom prostoru. Posebna pažnja bit će posvećena i uređenom, odgovornom i institucionalno usklađenom javnom nastupu, u skladu s Protokolom o medijima Rijasetu Islamske zajednice iz 2009. godine, kojim su definirane procedure, nadležnosti i ovlaštenja u prezentiranju zvaničnih stavova Islamske zajednice u javnosti. Protokolom je precizirano ko ima ovlaštenje da iznosi zvanične stavove Islamske zajednice, dok rukovodioci stručnih službi, ureda, direkcija i centara Rijasetu Islamske zajednice mogu, u okviru svojih nadležnosti, odgovoriti na medijske upite koji se odnose na konkretna operativna pitanja iz djelokruga njihovog rada. S obzirom na brzi razvoj društvenih medija Islamska zajednica će i tom segmentu posvetiti posebnu pažnju. Potrebno je definirati ulogu i važnost Rijasetovog ureda za odnose s javnošću.

12.

USTANOVE, AGENCIJE I PROGRAMI OD POSEBNOG ZNAČAJA

1882.

2026.

2033.

12.

USTANOVE, AGENCIJE I PROGRAMI OD POSEBNOG ZNAČAJA

12.1. Udruženje ilmijje

Udruženje ilmijje, koje je osnovano 1912. godine, u proteklih više od 110 godina postojanja i rada je prolazilo kroz različite faze, prilike i oblike svoga ulemanskog, staleškog, vjerskog i društvenog djelovanja. Danas, u skladu s Ustavnim određenjem i položajem, djeluje u okviru Islamske zajednice, kroz 70 odbora i 9 okružnih odbora, okupljajući imame, muallime, muderrise, profesore islamskih fakulteta i druge zaposlenike Islamske zajednice. Udruženje ilmijje broji oko 1500 članova. S obzirom na značajnu ulogu koju je imalo u modernoj povijesti islama, muslimana Bošnjaka, Islamske zajednice i bosanskohercegovačkog društva, s obzirom na organizacijske, kadrovske i stručne kapacitete, s obzirom na ulogu koju, prema Statutu, Udruženje ilmijje ima u pogledu brige o socijalnim i

statusnim pitanjima članova Udruženja, u prvom redu imama, njihovih porodica, porodica imama šehida i penzionisanih imama, u pogledu kontinuirane edukacije svojih članova, u pogledu organizacije stručnih seminara, naučnih kolokvija, tribina, izdavačke djelatnosti, posebno u pogledu izdavanja časopisa Novi Muallim, Rijaset će u narednom periodu podržati unapređenje organizacijskog, programskog, socijalnog, edukativnog i drugih oblika i sadržaja djelovanja Udruženja ilmije, primjerenih povijesnoj ulozi Udruženja i njegovim organizacijskim, ulemanskim i društvenim potencijalima.

12.2. Tarikatski centar

Derviške ustanove višestoljetno postoje i neprestano djeluju na prostoru i unutar Islamske zajednice, kao tradicionalne tekije, hanikasi i druge ustanove putem kojih ehlišunnetski tarikati – derviški redovi obavljaju svoju misiju, samostalno uređujući pitanja koja se tiču njihovog tarikatskog djelovanja. Djelovanje tarikatskih redova u okviru Islamske zajednice, njihov status i djelatnosti, uređeni su kroz Tarikatski centar kao posebnu organizacijsku jedinicu koja djeluje u skladu sa šerijatskim normama i ustavnim okvirima Islamske zajednice. Tarikatski centar ima značajnu ulogu u aktivnostima na vjersko-obrazovnom, moralnom i duhovnom odgoju muslimana, pripadnika derviških redova, očuvanju bogatstva duhovne raznolikosti unutar Zajednice i doprinosu razumijevanju tesavvufa kao puta

moralnog odgoja, duhovne izgradnje i služenja zajednici. Kao takav, Tarikatski centar ostaje jedna od važnih institucija u očuvanju našeg duhovnog identiteta u skladu s misijom Islamske zajednice.

12.3. Agencija za certificiranje halal kvalitete

Agencija za certificiranje halal kvalitete, institucija čiji je osnivač i vlasnik Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini, nadležna je za certificiranje halal proizvoda i usluga, te edukaciju, savjetovanje i promociju halala. Svoju ulogu i misiju označavanja i prepoznavanja halala, Agencija nastoji ostvariti u onoj mjeri u kojoj je to u bosanskohercegovačkom društvenom kontekstu moguće ostvariti. To se, prije svega, odnosi na poslove kontrole, praćenja, analize i certificiranja proizvoda ili kompanija. Agencija će nastaviti proces certificiranja halal proizvoda i usluga na domaćem i uspješnu saradnju sa srodnim institucijama i ustanovama na međunarodnom nivou. Dosadašnje aktivnosti na planu izdavanja odgovarajućih sertifikacijskih audita aplikantima (zainteresiranim firmama), koji podnose zahtjev za dobijanje sertifikata halal proizvoda, bit će intenzivirane i profesionalno unaprijeđene. Radu Agencije za certificiranje halal kvalitete potrebno je osigurati kontinuitet i kvalitet. To znači da će i u narednom periodu Islamska zajednica pružiti potrebnu podršku Agenciji u kvalitetnoj edukaciji zaposlenika i saradnika koji će biti glavni akteri u primjeni savremene metodologije u

definiranju standarda i prezentiranju halal-kvalitete. Potrebno je dodatno snažiti svijest o važnosti halal proizvoda i prerađevina u životu zajednice.

12.4. Centar za rehabilitaciju ovisnika o psihoaktivnim supstancama (CROPS)

Podrška uspješnim projektima Islamske zajednice u programima rehabilitacije i resocijalizacije mladih ovisnika o psihoaktivnim supstancama mora ostati važan dio djelovanja u narednom periodu. U tom smislu nastaviti ćemo pružati podršku radu Centru za rehabilitaciju ovisnika o psihoaktivnim supstancama (CROPS) koji dvije decenije uspješno djeluje pri Islamskoj zajednici. Podržat ćemo i projekte koji se bore protiv drugih vrsta ovisnosti, posebno ovisnosti o kocki i organizirati sadržaje koji se bave pitanjem tretiranja ovisnosti o kocki, klađenju, igrama na sreću i sl.

12.5. Komisija za slobodu vjere

Kako bi uspješnije izvršio ustavnu obavezu staranja o vjerskim pravima muslimana, Rijaset Islamske zajednice je osnovao nezavisno, stručno i savjetodavno tijelo pod nazivom Komisija za slobodu vjere. U prethodnom periodu, nadležnosti ove komisije obuhvatale su niz važnih aktivnosti, od promocije poštivanja slobode vjere, evidentiranja povrede prava na slobodu

vjere pripadnika Islamske zajednice, informiranja pripadnika Islamske zajednice o njihovim vjerskim pravima i načinima pravne zaštite, saradnje s državnim institucijama i srodnim organizacijama u zemlji i inostranstvu, te predlaganja Rijasetu IZ zauzimanje stava ili poduzimanje mjera po pitanju eventualne povrede prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice. S obzirom na sve izraženiju islamofobiju u bosanskohercegovačkom društvu i na atake na islam i muslimane kao proizvod diskriminacije i mržnje, potrebno je pružiti dodatnu institucionalnu podršku kako bi se nastavio djelotvoran rad Komisije za slobodu vjere. U tom smislu, Rijaset će razmotriti potrebu proširivanja zadataka rada i nadležnosti članova Komisije za slobodu vjere kako bi ovo važno, stručno i savjetodavno tijelo pružilo kvalitetnu podršku Rijasetu u vršenju ustavne dužnosti staranja o vjerskim pravima muslimana.

12.6. Mreža studentskih udruženja

Rijaset će u narednom periodu raditi na organiziranju mreže studentskih udruženja koja će se u okviru ove platforme baviti akademskim, istraživačkim, socijalnim i drugim studentskim i društvenim pitanjima, aktivnostima i projektima. Bit će organizirani i edukativni programi koji će odgovarati studentskoj populaciji.

